

Часопис је уписан у Регистар медија
Министарства културе и информисања Републике Србије
под бројем NV001011 од 28. априла 2021. године

Суштина поетике — часопис за књижевност

Главни и одговорни уредник

Анђелко Заблаћански

Чланови уређивачког колегијума

проф. др Љубица Несторов, Ана Митић Стошић,

Марко Јуришић, Невена Милосављевић,

Владимир Бабошин

Лектор и коректор

Дајана Лазаревић

Издавач

Удружење поетских стваралаца,

Милана Недељковића 40, Глушци

Контакт

+381649803118

sustinapoetike@hotmail.com

Интернет адреса

www.knjizevnicasopis.com

ISSN 2620—0988

Часопис је покренуо

Анђелко Заблаћански

23. новембра 2013. године

Штампа

Pharma Lab, Београд

Часопис излази четири пута годишње

Тираж

50

Суштина поетике

Часопис за књижевност

Број 72

Јануар/март 2022

Слика на насловној страни
Ирина Ивановна Кузмина — *Зелена брвнара*
(Кућа Ане Ахматове у Комарову)

Уместо речи уредника

СРБИЈО, МАЈКО

Србијо, мајко незалечених
вековних рана
опет те исто черече
туђини ђавољег соја
и твоја деца
с издајничких грана
највећи грешници прљаве образе
бришу од скута твоја
док људи без морала част ти газе
несрећна радости моја

Србијо, дојиљо свачије нејачи
покрадена историјо
с гробова младих мученика
и комаданих ти њива
храбрости
чак и кад те бију јачи
но, поред толико освајача и издајника
оних за које
и недужна си крива
родна грудо моја, још си жива

Србијо, зоро на западу
незашло сунце свих источних тама
ватро најхладнијих зима

не дај да ти убију последњу наду
чак и кад те сви напусте
кад останеш сама
испод свих кукоља жита има
за утрине ти пусте.

18. фебруар 2022.

*
**

Помислиш, то ноћ у једним очима
И сјај звезда на врху трепавица
Твоја су свитања у којима
Најлепше спаваш усред несанице
А оно прекор, празнина што те обузима

Помислиш, то Бог ти уздарје шаље
За све минуле патње, свако посртање
Пут ка светлости и још даље
Док душу не узме сасвим блажено стање
А оно немир, живот враћен у бивше траље.

17. јануар 2022.

Анђелко Заблаћански

Циклус Палермо – Радослав Миленковић

ПАЛЕРМО

Већ сам заборавио
промукло довикивање пиљара
и дечаке који истоварују воће
на пијаци Ballarò.
Шетњу по крову катедрале
Светог Вазнесења Девике Марије
заборавићу данас.
Можда ме у том науму
затекне ноћ
али до поноћи ћу сигурно успети.
И све остало заборавићу.
Све осим упорног фотографисања
пред једном кућом на Тргу Преторија.
То ћу заборавити сутра.
Искрено можда то нећу моћи да заборавим
ни сутра ни прекосутра.
Али то ме не омалодушјује.
Напротив.
То је добро.
Имаћу нешто истински лепо
што ћу заувек моћи да заборављам.

СТАРА ПРИЧА О НОВОЈ ЉУБАВИ

Како си незаштићен
у новој љубави.
Како си незаштићен...
Мислиш спасоносна је
та струја која те носи
избавитељски је
и само твоме компасу наклоњен
ветар у једрима.
А заборављаш
да те сваки пут води крају
и олуји
после које ћете и ти
и твој брод
бити само олупине.
Грлићеш поново расцепљену даску
са именом лађе
и плутати пучином
у мраку
беспомоћан
питајући се
којој ћеш чудној риби бити храна
не дочекавши свануће.

ТВОЈЕ ИМЕ

Данима се досећам
како и где
да те сакријем
али то више нећу да чиним.
Умем да кријем ову љубав

али не могу да се помирим
да нас стварност заклања изговорима
који могу бити било чији.
Себично те желим само за себе
пред свима.
Зато планирам да без престанка
изговарам твоје име
(верујем да ћеш тако постати сасвим стварна)
и не планирам да икада заћутим —
то би нас уништило
јер би тада сви видели како нестајеш
у тишини
а обећао сам ти
да ће ова љубав остати тајна.

ПРАЗНИНА

И у Хипербореји
и на Астал планини
сваки сам свој дан
бројао корацима
истих стопа.
Кад год бих застао
да смирим дах
и куцање срца учиним нечујним
недостајање је шапутало твоје име.
Узалуд мењам правац кретања
и изговоре.
Ова празнина нема краја.
Трајност је њена једина извесност

И нема јој краја
јер од самог почетка
она је крај сâм.

НЕМОГУЋА ЛЈУБАВ

Немогућа љубав
стрпљиво и трајно чека
да наша тела распе по постељи.
Читањем и певушењем
безбрижно испуњава себе
празне без нас.
Мудро ћути о својој узалудности.
Заборавља на ветар
који млати по ролетнама.
Наноси суво лишће у капију
и слепо верује
да ће једном сванути
дан друкчији од овог.
Чека оно јутро из снова
у коме ће отворених очију
најзад моћи да види
све што се стрпљиво сабирано
не би ли нас сачекало
од првог тренутка спремне
за све најбоље.

НЕВИДЉИВА ПЕСМА

Писао сам о тајној љубави невидљвом тинтом
одавно заборављеном и скорелом
на стакленом врату мастионице — узалуд.
На пламену жудње
свако је слово постајало видљиво
одајући моју задиханост.
Да бих сачувао тајну
ову ћу песму написати
невидљивим речима.
У њој ће се слова додиривати
слободно као што се наша тела
преливају и топе једно у другом.
Нека траже у белинама међу речима.
Нека слуте
нека претпостављају.
Нека на тренутак
чак и нас завара очигледно.
То што нисмо овде
не значи да нас нема.
И нико никада неће сазнати
да се волимо.
Тако је безбедније.

ADAGIO

Журим у сан.
Ту ћу те наћи.
Махаћу ти из даљине
у даљину
у којој сам те оставио

наднету над књигом
коју ти пишем.
Не чекај да стигнем до тебе —
довољно је да одмахнеш
а ја ћу спорим кораком
према теби
кроз дине сна
стрпљиво као караван
који ни сунце не може да пожуре и убрза.
Тако и ја —
морам полако
јер ово непрегледно пространство
које нас дели
ја могу прећи једино лаганим ходом.

УЛИЦА

Сваки је мој дан стрма улица
којом се пењем ка теби.
Корачам задихан
завирујући у капије и пролазе
и крадом вирим иза туђих прозора.
А када те нигде не угледам
онда се радујем твојој силуети
замишљајући да ме чека на врху.
Сам себи Сизифов камен
и твој подвижник.
Све што није било
и неће бити
гурам уз брдо дана
да бих на врху

схватио да те нема
и да бих поново суновратио ову љубав
— моје једино имање —
низбрдо у ноћ
до новог свитања
у нади да ћеш ме пробудити
љубећи ми табане
израђављене овим пењањем
ороченим на заувек.

MONDELLO COCCO BELLO...

Испуњена истом онаквом надом
каквом Одисеј подизаше једра своје лађе
гледаш плаветнило неба
стопљено са морем.
Пружаш ми длан
и зрно по зрно
као расута словца
једем нар са твоје линије живота.
Другом руком
полако сипаш по мени
светлуцави песак.
Продавци марама и кокоса
одазивају се у даљини
својим гласовима од јуче
(и од пре хиљаду година)
а ја те беспомоћно гледам
и правим се да је ово
сасвим обично јутро на плажи

и да нема разлога
да такво не буде и свако следеће
све док ме целог не затрпаш
прахом Пелегрина и Капо Гала.

Песме из рукописа „Повратак у катакомбе“

О ПЕСНИКУ

Радослав Миленковић је рођен 17. фебруара 1958. године у Новом Саду, где је завршио основну и средњу школу. Године 1980. дипломирао је глуму на Академији уметности у Новом Саду у класи професора Бранка Плеше, а позоришну режију 1990. на Факултету драмских уметности у Београду у класи професора Дејана Мијача.

Глумио је у великом броју филмова и позоришних представа. Своју прву позоришну улогу остварио је 1977. године у представи „Тантантадруј“, у режији Петра Зеца, у београдском позоришту Двориште, док је прва филмска улога била улога Луке у филму „Широко је лишће“, у режији Петра Латиновића.

Режирао је у бројним позориштима Југославије, а касније Србије, као и у позориштима у Мађарској, Шведској, Хрватској и Македонији Од 2004. године је редовни професор на Универзитету у Новом Саду и гостујући

професор на Академији умјетности у Бањој Луци, а од 2005. године стални је редитељ драме Српског народног позоришта.

Радослав Миленковић бави се и књижевним радом. До сада је објавио књиге поезије: „Тачка. Пепо. Поезија.“, Матица српска, Нови Сад, (1982), „Крхотине“, Кривови, Сремски Карловци, (1993). „Тајни тунели“ — Повеља, Краљево, (2018). и „Празна гнезда“, Архипелаг, Београд, (2021).

За позоришно и радио извођење драматизовао је дела Матије Бећковића, Радоја Домановића, Стевана Сремца, Ранка Маринковића, Александра Грина, Франца Кафке, Михаила Булгакова.

Име – Сандра Алек

Арсеније Стојановић, највећи неимар старог Горажда, онај чије су куће чврсто стајале на својим темељима и пркосиле високим аустроугарским зградама, дочекао је пред крај свог живота, када га више ни руке, ни кичма, ни ноге нису слушале, да му син и снаха купују цигаре.

Арсеније Стојановић, познати дунђер, који је имао неколико заната у својим рукама и њима у најтежим временима хранио и облачио жену и осморо дјеце, умро је без свог цвоњка у цепу.

Арсеније Стојановић, хитри конобар, који је у хотелу „Дрина“ пропио исто онолико пара, колико би доnio у кућу да се прехрани њих десеторо, сада је чекао да му неко наспе ракију у чокањче.

Син му је замјерао, али Стари, како су укућани звали Арсенија, није хтио Титове пензије. Тито је био његов љути непријатељ јер му је узео кућу и земљу за неку народну фабрику, отјерао му је краља, а дрзнуо се и на његову крсну славу, Св. Ђорђа. Џаба су му говорили да је он то зарадио и да то није Титова пензија, него његова, крваво зарађена, Арсеније је одлучио да умре онако како је он хтио.

Или онако како је Бог хтио. На дан Св. Јована, онај који је на својим рукама крстио педесет и четири главе Шекарића, са којима их је још Стојан родоначелник окумио, прије него што ће намучену душу предати Господу

и напoкoн загрлити сина, који се преселио на онај свијет са својих нејаких тринаест година, позвао је свог јединца, да му нешто каже пред тај вјечити одлазак.

Иако, Арсеније, већ годинама у цепу није имао другог динара до оног који би му удјелили син или снаха, сви помислише да ће сад Стари открити како негдје има закопан ћуп са златницима. Али, тог светог дана, у којем се слави Претеча и Крститељ Исуса Христа, Св. Јован, давне 1980. године, Арсеније Стојановић, већ увелико у самртном бунилу, овако им рече:

„Ја умирем, али ни онај пас неће још дуго.... Ето, и њега за мном. Краљ ће се вратити... а ти дјетету име да даш по нашем краљу...” То рече и испусти душу.

Јела, Арсенијева жена, или Стара, како ју је звао муж, да тог дана није била у болници и борила се за своју душу, вјероватно би пустила крик из груди и по кући би се разлегао дуг јаук: Кукуууууу... Кукуууууу... Али умјесто њеног јаука, зачуо се писак и плач дјетета са горњег спрата куће. Истог оног дјетета које се родило прије свега петнаест дана и које је самим својим рођењем понијело и проклетство, и благослов породице Стојановић на својим нејаким плећима.

Био је хладан јануарски дан. Зима је резала по рукама и образима као онај оштри нож у рукама дјететовог оца док гули кожу са јагњета. Око њега божија идила. Дрвеће се обукло у бијело, гране му отежале под сњежним украсом, дјеца се играју и припомажу му док он у мислима иде ка фочанској болници гдје му жена управо рађа, може бити, прво женско дијете. Све је онако како би требало бити, да се достојно дочека сутрашњи Божић.

Запаравши вјештом руком јагњећи трбух, он, о-нако преко рамена, викну старој мајци да му донесе лонац за цријева. У тај мах, цријева се расплетоше ко нити Суђаја, а утороба му паде пред ноге — указа му се мртво јагње. Мрак му паде на очи.

Мркли мрак помрачио је бијели дан у Горажду те зиме Господње док је крвавим рукама скидао капу с главе, ноге му клецнуше и он паде на кољена. Да му није било оне мушке дјеце која су му се мотала око ногу, тачно би зајаукао из свег гласа. Ово је био први пут у животу да је за Божић купио женско јагње. Човјек му се клео да није бременита!

Зачу се врисак.

Јела се оклизнула и са лонцем у рукама пала на лед. Да онај стари црвени лонац са бијелим туфнама није одскакао по ледини ко Сњешков шешир отргнут му олујним вјетром са главе, можда би се и чуо звук пуцања бабиног кука. Можда би неко чуо и тихи Арсенијев јаук пред старим шпоретом.

Страшан бол који му је заувјек паралисао кичму, зауставио му је десну ногу у покушају да се прекрсти преко друге и укочио десну руку са главњом у шакама док је ватра поамно јарцала својим језцима ка његовом блиједом лицу унакаженом од бола. Пакао у кући Стојановића пред рождество Христово.

Дјеца већ узнемирена очевим изразом лица и клечањем у црвеном снијегу, разлетише се по дворишту да припомогну баби која је тихо јаукала. Оно треће, женско дијете, које се управо родило у фочанској болници није хтјело да плаче. Мајка је избезумљено буљила час у наопачке изврнуто дијете у рукама бабице, час у доктора,

вичући: „Што не плаче?! Што не плаче?!“ Дуго се ништа није чуло тог јутра у фочанској болници, осим нервозног лупкања бабице по бебиној стражњици.

„Не дирај је! Не мичи је!“ — загрмио је глас дјететовог оца док је крвавих руку и кољена ишао ка оној коју је волио највише на свијету. Она је за њега била света и једна од оних реченица која је остала иза њега, да се памти међу том истом дјецом, била је: „Богородица, па моја мајка.“

„Мајко, можеш ли се помјерати?“ — упитао је забринут.

Болећивим погледом, као код рањене срне, Јела је само тихо јаукала.

„Драгане, иди зови ђеда да вам помогне да завршите јагње. Ти, Владане, мораш ми помоћи да безбједно смјестимо бабу у ауто, па да је возим за Фочу. Ово није добро.“

„Тата, тата, ђед лежи крај шпорета, не може да устане!“

Бадњи дан, Свети дан, дан пред рождество Христово. Бијели дан у којем је постило и старо, и младо у кући Стојановића би окупан црвеном крвцом. Јагњетовом крвљу, бабином крвљу, ђедовом крвљу, женином крвљу.

„Гријех, гријех сам навукао на кућу са овом бременимом овцом.... Нека нам је Бог у помоћи...“ — понављао је у себи дјететов отац док је смјештао Старог на кревет и касније своју мајку у ауто.

У фочанској болници, његова жена је плакала. Нико јој није долазио у посјету. Нико се није радовао. Ни она се више није радовала. Никога није било да је

загрли, ни мужа, ни дјеце, ни свекра, ни свекрве, ни-кога...

На крају се појавио он, дјететов отац, блиједог, мртвачког израза лица и крвавих кољена.

Успут је сазнао да је добио ћерку.

Жена је била толико узрђана и повријеђена да није ни примјетила како јој човјек изгледа. У ствари, није ни жељела да га гледа. Оштро га погледавши искоса, љутито је промрсила:

„Љут си јер сам ти родила женско дијете, је ли то? Зато те нема?“

Он је гледао одсутног погледа, покушавајући да сабије у тај један дан све оно што је доживио у претходних пар сати. Покушавао је да том новом животу, том зрачку свијетла допусти да пробије мрак који му је заробио тај Бадњи дан. Тај бијели дан који би окупан црвеном крвцом његове мајке, његовог оца, његове жене, божијег јагњета... „Господе“, молио је у себи, „Господе, опрости ми...“ Прибравши се мало, изустити:

„Свекрва ти лежи поломљеног кука на другом спрату ове болнице. Стари је укочен, Бог зна хоће ли се више икада дићи, а ти ме питаш јесам ли љут јер си родила женско?“

„Стојановићи, како ће вам се звати ћерка?“

Као у даљини, зачуо се глас сестре на који нико од њих није обраћао пажњу.

И онда му је напокон синуло: „Небија је била у праву. Двије несреће и једна срећа на свети дан... Небија је била у праву! Чујеш ли?“ — глас му је сваким новим тоном за октаву постајао виши.

Још увијек измучена од порођаја, жена га је посматрала, бојећи се да је сишао са ума. Одједном јој се указао његов блијед, мртвачки лик, крвава кољена... Уплашено га је упитала:

„Каква Небија? Шта булазниш? Ко је Небија?“

„Небија. Како се не сјећаш? Козлук. Куран се сам затворио, а она ми је рекла: 'На један свети дан десиће ти се двије несреће и једна срећа јер си посјекао живо дрво.' Како се не сјећаш тог пророчанства? То пророчанство се обистинило данас. Чујеш ли ме? Небија је била у праву!“

„Како рекосте, Небија?“ — сестра, која је до мало-прије незаинтересована купила чаршафе са других кревета у дну собе, зачуђено их је погледала.

„Ма, каква Небија, бог с тобом! Чуј српском дјетету дати муслиманско име.“ — викну мајка дјетета и тиме прену и свог мужа из бунила.

Наста тајац. Тишина као прозрачна бијела плахта прекрила је цијелу собу, бацајући све присутне у дубоки зденац неизреченог те се чинило да се сама вјечност уселила у тај трен који би отргнут и замрзнут од овоземаљског призора. Напољу, као у бајци, крупни, бијели снијег нијемо је падао на залеђену улицу и чинило се да се свијет као заустављена вртешка у луна парку заледио у том приказу у којем само пахуље плешу неки свој добро уиграни плес. Привремени становници ове собе у фочанској болници, као у Нојевој барци, нијемо су посматрали тај чудесни приказ који је могао бити и ново стварање свијета. Дан је поново био бијел. Свечано бијел.

Тишину пресејече лепет крила неке вјетропирне птице која прхну поред одшкринутог прозора поздрављајући својим пјевом нови дан и рождество Христово!

„Зваће се Александра“ — зачу се тихи глас оца дјетета. „По краљу Александру Ујединитељу.“

„Али сутра је Божић. Зашто јој не дате име Божица, Божана или Божидарка?“ — тихо, да је нико од другова не чује, изустила је сестра у бијелом.

„Зато што је то жеља Старог.“ — изусте мајка дијетета.

„Тита? Ви познајете Тита? То нема никаквог смисла. Таман би Стари дао име неком дјетету по краљу Александру.“

Отац и мајка се благо насмијешише на овај неспоразум.

„Не, не разумијете. Стари је мој отац, Арсеније Стојановић, и његова је жеља да ово дијете носи име краља Александра.“

„Добро онда. Александра, унука Арсенија Стојановића“ — рече сестра у бијелом, још увијек са осмијехом на уснама, и хитро изађе на врата, носећи у рукама прегршт бијелих плаhti.

Две приче – Миша Цанић

ДРУГА

Али се само презриво нацерих, и кроз зубе злобно процедих:

— Откуд ти, Друга?

Са сталним временским непогодама, погоршавало се и наше расположење у тој минијатурној заједници којој смо припадали. Откако сам купио омањи стан, продавши неку наслеђену кућицу, време као да је негодовало против моје одлуке. Стално је пропуштала вода на свим могућим отворима, док је лођа брундала заиграна ветровима који су јасно стављали до знања да стан на 14. спрату не омогућава безбедност како би то кућа урадила. Поврх свега, све што је тако високо, прилично је и нестабилно, онемогућено да се усидри када је мир нужда. Мини заједницу на том 14. спрату чинили смо Друга, ја и нека мачкетина коју је Друга донела са собом, а за коју сам јој ја стално стављао до знања да је непожељна.

А Другу сам први пут упознао давно, у некој природи куда се обично ишло за празник, некакво окупљање уз доста хране и пића. Представила ми се неким уметничким именом које нисам упамтио, али ме је подсетила на цвет и на свећу, знам да сам помислио у себи, цвет би требало овако да изгледа када је већ осуђен на природу.

Када сам други пут упознао Другу, а било је то у вреви великог града, представила ми се неким обичним именом које је тако често у нас, Ана, Јелена или Марија,

знам да је тада имала неко уметничко држање и тада се договорих с њом да коначно окушамо нашу космичку предодређеност.

Прво су се појавиле мачке. Кад је она у питању, увек су мачке ишле испред ње, извидница тврдокорних дивизија. Прва мачка је стала на раскрсници, упутила преки поглед у мом правцу ка клупи на којој сам седео чекајући је. Затим је подужила право, отварајући пут свим оним животињама које ће тек уследити. Тек након претпоследње, завијорио се плетени џемпер, који је одавао да она ускоро стиже, са олујом, са ветром, са свим оним што ће ме обузети као ништа раније. Изгледала је потпуно слободно, девојка— застава која се не да одвојити од ветра.

Ни дан данас не знам како смо се повезали, били смо потпуне супротности, али је можда баш то што чини спону између људи. Наравно, такве љубави су увек привлачне, али фаталне, није им суђено да потрају, након њиховог распада који је често катастрофалан тешко је повезати све разбијене и расипане делове

— Зашто си тако зао према мени? — често ме је питала са неким дечијим наивним очима.

— Друга, да ли сам ти икада читао Булатовића, он је наш највећи песник.

— Наравно да га знам, како и не бих кад само о њему и говориш.

— Друга, ја сам оптерећен људима, стварима и појавама, и ја у таквим околностима не могу остати у рационалним границама, ако није опсесија онда и није за мене, нека се други бакће тиме.

— Зашто ме и даље зовеш Друга, кад знаш да ми то смета и да ме повређује?

— Сувишна питања Друга, су— ви— шна. Да ли сам ти некада причао о Булатовићевој причи Љубавници?

— Не, немој о томе. Читао си ми је када сам била у грозници и чини ми се тада да си баш њоме мислио да ћеш ме излечити, али си само погоршао ствари.

— Наивна моја Друга — погледах је са неким сажаљењем у очима, да ли је стварно мислила оно што је говорила. Загледах се дубоко у њене зенице и наставих. — Друга, ја нисам ни видар, ни надри лекар, говорио сам ти о љубави, о распадању, о оном јадном човеку који по осмеху људи распознаје дан од ноћи.

— И о њеним уснама које су се распадале — благо се осмехнула покушавајући да стави до знања да није уплашена.

— Да Друга, али је он поднео већу жртву, он је морао да љуби такве усне и што је много горе у свом сећању је морао да их призива кад год би оне претиле да ишчезну, био је везан највећом љубављу према њима.

— Још једном те молим, немој да ми причаш ту причу, увек када кренеш подилази ме језа, плашим се, плашим се и твојих очију које се озаре када осетиш како реагујем на ту причу и твојих усана које се криве од неког чудног задовољства и подсмеха када ми је причаш, и једном за свагда, дођавола, престани да ме зовеш Друга — осећао сам како упада у грозницу, како јој се тело увија од страха, живота и љубави. Стварно сам тада помислио да бих могао волети Другу.

Да, тај надимак, покушавам се сетити откуд баш он. А знао сам, само је тешко признати. Другој сам често исповедао бајке како је корен надимка везан за именицу друг, то је било онда када ме њено повређивање није разонодило, али онда када ми је бивало досадно признавао сам јој да то значи број, а она је сама успевала да састави да ако је она друга, негде у свету мора постојати и она прва, она због које сада носи срамни надимак.

— Причај ми о Првој.

— Друга, знаш да те боле такви разговори, сем тога она никада и није носила тај надимак. То су били тренуци када је Другу хватала озбиљна депресија и стање умртвљености, обично би се приближила прозору крај лође, са књигом у рукама док је са радија свирао џез. Све ми је то тада било театрално, знам да је раније била глумица и да такве девојке у себи увек сачувају комад бине, али мене је тада хватала мучнина.

— Зашто не желиш да ми причаш о Првој?

— Нема ту шта пуно да се каже — одговорих крајње равнодушно — једноставно је она прва.

Онда би одлазила од прозора, узимала мачку у наручје и дуго је грлила и мазила. Нисам могао да поднесем ту јадну животињицу.

Након неког времена оставио сам Другу и отишао сам у свет. Било ми је више мука и њених суза и њених молби и мојег садизма, досадило ми је. Знам да је остала у стану још неко време, кажу да је само седела крај прозора са књигом у рукама док је из радија избијао бол џез музике; још једна њена глума. остала је ту све док мачка није умрла, тада је покупила ствари и отишла.

Нашла је неког момка касније, почели су да живе заједно, чак је требало и дете да добију, али се то и није десило, што због Другине слабости, што због њега који ју је често тукао. Изгубила је дете и супротно очекивањима да ће се дезинтегрисати од бола, туге и животне неспретности, она је ојачала. Кажу да када човеку узмеш срце и душу постаје љуштура спремна на најгоре могуће ствари.

Сећам се кише која је плакала за тобом у стану на 14. спрату када смо и ми били љубавници. Знам да си силне сузе пролила.

И ја плачем с тобом девојнице са мачкама, која није постала жена. Плачем за твоје дете којем није било суђено да ступи на свет. Плачем за твој осмех који никада нисам видео, а који је морао да се зари када си сазнала да си бременита. Тај осмех је морао бити већи од свих осмеха које си мени упутила, тај осмех је снажнији од света а није мој, не припада мени, нисам га видео, није мени упућен. Али ја га знам, мора да је тако изгледао, величанствен у пуном сјају. И тај тип који је био ту морао га је запазити, тај несрећник кога уједно жалим као да ми је рођени брат. Видим га како стоји, надомак савршенства и како се удаљава у разбијен одејак морских таласа. Мора да је било грозно доживети такву страхоту, сигурно је било још горе када је та страхота појела све као гладна узнемирена ала.

Стајала је испред мене тресући се са сузама у очима. Да ли је дошла да ми се свети или само прогања своје духове који су јој напакостили? Могао бих да је сажалевам, али се само презриво нацерих...

У мојој зеници је сијао грумен зла, у њеној — оштрица леда

БАЛАДА О КОЉАЧУ

Микица Путић, последњи кољач из округа 3, родио се у породици у којој се нож преносио с колена на колено. Микичин отац, Ђед, како су га звали, био је први који је желео да прекину ту, за њега нечовечну и мрску традицију, те да крене путем баштованства или сточарства, да има своје воћњаке и да пече ракију, али му то Микичин деда никада није опростио.

Јово Маљ, тако се зваше, и то не зато што је вукао маљ са собом куд год би пошао, већ због невероватне снаге коју је носио у рукама. Пред сам крај живота кажу да је могао сваку свињу и свако говедо да сручи једним потезом своје руке, својим маљем. Микица се увек стресао тог човека кад год би погледао у његову силуету која се гордо издизала. Није била рука ни песница то што му је уносило немир, већ тај поглед и окрутност.

А имало је баш у тим годинама нечег животињског у Јову, нечег неприродног, таква снага се човеку нормално не даје, обећана му је можда тек у причама. Био је посебна сорта човека који се свом сину подсмевао што жели да постане сакупљач плодова, чега се Микица добро сећао, и што је условило да и сам прихвати своју неминовну судбину и не знајући да ће баш он, Микица, бити последњи потомак старих 3 кољача.

Са прибором за клање упознат је још као мали, и своју прву свињу заклао је сам са својих 10 година, тад када се деца још онесвешћују од крика и млазова крви.

Сећам се добро последњег Путића, случај је хтео да баш код мојих закоље последњу свињу. Тада то и

није више био Микица, бар не онај који је својом спретношћу успевао да надомести мањак снаге у односу на свог деду, па је баш због те елеганције покрета и стила који је користио, сматран највећим кољачем у породици Путић. Стари Јово био је брзо заборављен, а на опаске да га је унук већ одавно прешишао, Јово би само отпоздрављао својом руком, својим маљем, и брундао. То је био знак, за оне који су га познавали да је поносан на свог унука којем је био учитељ, али којем је дозволио да пронађе сопствени кољачки плес.

Ја те се сећам, Путићу, ниси заборављен. Сећам се последњег кољачевог плеса који је игран на рубовима амбиса. Сви су га доживели тужно, несретно, спомињали су и реч трагично. Али не, за мене је то била бурлеска, демонска игра савршено постављених фигура на које је неко бацио опсену. Сећам се и твог маља, те топузине која се вукла по блату тог кишњег дана. Игра је морала да се одигра испод храста, симболике није изостало, и ти си се појавио тад тек кад је ветар почео да завија и да ремети миран марш кишних капи.

Прво су ступиле огромне црне гумене чизме, као какве букагије, а затим телесина која се благо погрбљено кретала док је се о њу киша распрскавала као да се обија о штит. А онда лице, то набубрело закрвављено лице, црвена бабура уместо носа и муцајуће речи на устима. Кажу да те нико није разумео шта си мрморио, какве си звуке испуштао сричући. Ооо, али ја сам знао, ја сам прочитао што с твојих усана, што с твога лица.

И тако се горостас Путић полако креће као планина док по земљи вуче маљ који разбија сво камење

унаоколо, док разровава земљу претварајући је у кањоне, земља врши док по њој гаца божји крвник, прилазећи да испуни своје завештање, хиљаде виолина звучи у мојој глави док се чека коначни удар цимбала.

Два разбојника, протуве, обухватили су вепра, такав вепар се не да везати ланцима, само људским месом. Последњи кољач прилази, тетурајући, док сви блену са нестрпљењем хоће ли га вепар уочити, хоће ли угледати своју судбину у очима кољача и тиме прекинути, укинути тај свети тренутак горке судбине.

Микица је неспособан, обезглављен. Вепар се прави да га не види, да не зна шта смера како му не би одмогао, како не би прекинуо тај небески трен. Жао му беше кољача, а ко је он, да неког осуди на такву грозну пропаст. Чини се да је њему теже него самом Микици. Због непријатности жмури и само повремено чкиљи на једно око.

Сада је кољач на неколицину метара удаљен од њега, ако мало пожури стићи ће за још наредна два отварања ока.

Склапају се поново капци. Све бруји док Микица плеше некакав племенски плес, људи су попалили ватре које одолевају и самој киши, атмосфера је ритуална и више делује као племенска жртва. Опет се отвара око, да ли је близу? Али Микица још не прилази потпуно, још је далеко од свог циља, још је на прстима својих циновских гумених чизама, мумла, муца. Ја га и даље разумем, овог пута душом, човечјом. Сада се и ја бринем за вепра, осећам нелагодност и срам за њега самог, ако поново отвори очи, а Микице нема, како ћемо

му то објаснити, како ћемо тешити то јадно биће које је веровало, ако не у било каквог човека, оно у Микицу, надао се да ће умрети од „Кољача“.

Сад и ја жмурим, и ја гвирим. Шта ако кољач уопште и не дође?

Таман када се вепар заплашено дрзну да испод ока провери хоће ли га стићи последњи ударац, сустиже га маљ који уместо очекиваног места које упокојује дивље, удари баш у оно око које је очајнички гледало у свог кољача. Први ударац изби око које одлете распрснувши се на киши. То не збуну Микицу, никад у животу он није потегао други ударац али овог пута ће морати. Пребаци га из све снаге из позиције које није природна кољачима, и пребаци главу вепра за читав метар. Сада су руке у правој позицији, трећи ударац мора бити тај, трећи ударац мора ослободити и жртву и кољача, ако има бар правде и Бога. Али трећи ударац заврши на бочној страни вепрове главе, изби му уво које одлете, али се брзо врати као ластиш, оставши прикачено за једну жилу која завибрира, да јој је било дано нешто посебно, засвирала би као најлепши инструмент палих. Четврти ударац кољач одби.

Гледали су један у другог, Микица закрвављеним оком са сузом која се сливала, вепар оним преосталим. Тад приђоше људи. Полако обухватише старог кољач један обема рукама испод пазуха, а дуга два га ухватише за отромбољене ноге. Тешко је било задржати клонулу грдосију. Полако га привукоше на металне клупе које зашкрипаше саосећајући се са његовим болом. Видео сам да је и вепар пао, мислим од туге, за наказном рапсодијом велемајстора.

Ветар је и даље дувао, киша се обијала о Микичина леђа, а уместо потока који је ударао и расцепљивао се о маљ, потече река крви.

На старом кољачу није било лица. Око погледа празног, скривеног у дубинама, формирао се рељеф од крви, блата и меса. Иако је имао обличје какве маске, испечене у највећим дубинама вулкана, овај рељеф се стално мигео, мењао, разобличавао... Није било јасно да ли ту смесу, коју су му богови сами морали подарити на његовом нежном лицу, једном давно у неповрат, браздају и издубљују налети кише, или горке Микичине сузе...

Миша Цанић, рођен у Јагодини 1988. Завршио Филолошки факултет

Проширени сонети – Милорад Бибин

БЕЛЕ НОГЕ БОСЕ...

Кад се раном зором јаве сунчеви зраци,
кад заискри прозрачна, неотрешена роса,
кад уснула бела бреза ту росу са себе збаци,
тад по башти јоргована загази нежна нога боса...

Тад дамари снажни мојим срцем прострује,
тад сећања давна на младост ме моју сете,
ту страст и жељу моје срце зажели да чује,
прошла су многа лета, ближе се седамдесете...

Коса на глави одавно белим се ињем кити,
а боре на челу и души трагове своје носе,
још памтим ту јутарњу идилу и беле ноге босе...

Лепа су пролећна јутра и рани освити,
кад сећања давна твојим венама крену,
кад као кроз маглу оживиш стару успомену...

Још памтим мирис и сјај кристалне росе,
док врело сунце кроз густу крошњу трепери,
буде ме из сна те меке, нежне, беле ноге босе,
волим, желим и сањам ту идилу, не замери...

А време тече, смењују се дани и дуге ноћи,
река живота све пред собом у неповрат носи,
знам, живот је незаустив и све ће то проћи,
остаће само жал и мојој глави и мојој седој коси...

БЕЗОБРАЗНО ПЛАВЕ ОЧИ...

Отишла је малим прашњавим путем старим,
забацивши своју бујну косу преко рамена
и онда зажмурим, да идилу ову не кварим,
знам, сви су ту иако мене ту нема...

А имала је мали прћасти весели нос
и очи крупне, дубоке, безобразно плаве,
имала је фигуру кошуте и свој у очима понос,
била је ђаво и светица многима би дошла главе...

Имала је својих седамнаест веселих година
и сво време овог света да ужива у њему,
имала је очи безобразно плаве, упркос свему...

Прошло је много дана, ноћи и година,
остала су само топла, далека сећања
и једна младост која се живи, жели и сања...

Још памтим те очи безобразно плаве,
време им ништа учинило није,
те очи би могле и у икону да ставе,
јер тај безобразни осмех сваку душу грије...

И кад очи полако хоће да издају,
кад косу на глави бело иње кити,
она топла, давна сећања још трају,
ту давну страст и жељу не можеш крити...

НЕ ЗАМЕРИ...

У мојој равници пуним плућима дишем,
ту моја нога смело преко ливада гази,
ту у хладовини платана стихове пишем
дивим се равничарској реци , њезиној снази...

Свуд около узоране, засејане и плодне њиве,
на пашњацима мали пастири своја стада пазе,
у воћњацима сазреле јабукe, крушке и шљиве,
док малом баром обраслом локвањем роде газе...

Волим ту равницу, она ми је у срцу и души,
она ме прати од ране зоре док сунце не зађе,
јер, иако одем, она ће поново ту да ме нађе...

Равницу волим док сунце сија, волим и по тмуши,
волим мирисе њених свежих јутара и касних вечери,
волим и Тебе Србијо, ал због равнице не замери...

Рођен сам у равници, у том складном и тихом миру,
ту су рођени и сви моји ближњи и сви моји преци,
ту, преда мном се рађају, живе, одлазе и умиру,
зар од родне груде има нешто светлије и прече, реци...

Волим ја север Војводине и питоми Срем и Бачку,
Банат ми је на почетку и на крају животног пута,
ту сам доживео своју младост и љубав момачку,
ту душа Православна неће и не може да залута...

МИРИС ЈОРГОВАНА...

Још се сећам баште јоргована,
тог мириса што се баштом шири,
раног јутра и сунчаног дана,
тихог ветра што кроз гране пири...

Расцветали плави јорговани,
улепшали јутро у свануће,
гледам гнездо на тананој грани
и зидове оронуте куће...

Тај ми мирис долази у снове,
ја са њиме устајем и лежем,
тако себе са том баштом вежем...

Тај ме мирис прогања и зове,
на младост ме моју давну сети,
све је стало, само време лети...

Сањам башту плавог јоргована,
тај ми мирис испунио груди,
ту идилу гледам сваког дана,
у тој башти данас са мном буди...

И кад одеш, тај те мирис прати,
своју башту ја поклањам свима,
због њега ће свако да се врати,
јер за сваког овде места има...

О ПЕСНИКУ

Милорад Бибин је рођен у Меленцима код Зрењанина 26. марта 1951. године. По занимању је машински техничар. Од 2013. године је у пензији.

Поред енигматике успешно се бави писањем, па је до сада објавио шест књига афоризама, три књиге поезије за децу, три књиге песама, три књиге хаику песама и две књиге кратких прича. За своје приче, песме и афоризме је на књижевним конкурсима у земљи и иностранству више пута награђиван. Радови су му објављени у више од сто педесет зборника. Успешно сарађује и са неколико часописа и новина.

Живи и ради у Зрењанину

Једна песма – Дара Гајић

СЕЋАЊЕ НА ОЦА

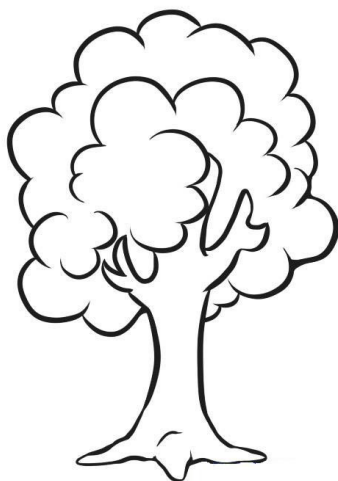
Сети ме старога багрема хлад
на руку твојих додир нежан и мек,
ја се сећам дана кад је тај багрем био
засађен изданак слабашан, млад,
прође од тога цели један људски век.

Кућицу нашу драгу временом покри полако
дивљег вресја и ружа упорни снажни сплет
и стазе зарасташе у ковиље, смиље и драч,
о, ја се питам та зашто је морало тако,
зашто је нестао тај мој прекрасни детињства свет,
зашто се понекад у јутро у срцу јавља туга, сета и плач?

Нарасла је над домом и наша стара липа,
крошња се њена надвила над трошни кров,
златни прах са реса њених ветар по земљи сипа
и месец се ту угнезди у свакој ведрој ноћи
кад крене са свитом својом у касни поноћни лов,
тужно је што ја знам да ти никад ми нећеш доћи,
тужно је што ми то каже сваки дан осванут, нов.

Ти си за мене био све што је могло бити
најлепше и најсветије у целом животу мом,
чуваћу, никада нећу ја заборавити
ни тебе, ни живот наш ни наш скромни дом.

У сећању моме ти заувек живиш
онакав као некад што беше
диван, насмејан, мио и вечито млад
и кад луке твог живота заувек сагореше,
ја знам место тебе чува ме и дочекује
наш стари добри багрем и руку његових хлад.

Две песме – Јелена Асенов

ЖЕНА

Бодљикавом жицом обавијена.
Водом црном окупана.
Сузом горком храњена.
Крвљу дојена.
Пелином појена.
Трњем обасипана.
Увелим цвећем покривена.
У окриљима ноћи сакривена.
У самоћи заточена.
Мукама ојачана.
Неподобна.
На све спремна.
Без страсти уцвељена.
Насмејана.
Тугама мучена.
Бригама утучена.
Свима поручена.
Од свих одбачена.
Жена.

СРЦА МЛАДА

Од очаја оседеће власи,
на лицу заденути боре.
Очи искра неће да краси,
свитаће мутне зоре.

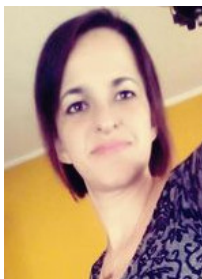
Измаглица времена,
у њој јаке коби.
Бића крхка, плашна,
такве су данас доби.

Оковани једом,
страхом притискани.
Нејаки пред бедом,
са свих страна стискани.

Сакривена радост,
ако је и има?
Данас живот чине,
често нити тмина.

Ланци кости леде,
где је љубав сада?
Која утвара уђе
у та срца млада

О ПЕСНИКИЊИ

Јелена Асенов. рођена је 26. фебруара 1993. године у граду на Дунаву, Смедереву. Још од најранијег детињства почела је да показује интересовања за поезију и прозу. Воли да чита наше и стране писце. По занимању је туристички техничар. Удата је и има петогодишњег сина.

Објавила је до сада пет песама у пет зборника поезије неафирмисаних писаца, као и на бројним књижевним порталима. Песме су јој углавном засноване на истинитим догађајима.

Већ осам година живи у Крагујевцу.

Три песме – Миле Лусица

ЈЕСЕН

Не могу ја њима рећи колико волим јесен
Слеп је то народ
Груб

Не уме са бојама
А јесен без боја

Може ли неко замислити јесен без боја

И дланове пуне лишћа
И оно чекање кише
Целу јесен без жуте
Без шарених кишобрана
Што расту из ребара случајних пролазника
На улицама којима си пролазила
И оним до њих
На којима те још увек чекам
На којима те још љуби
Моја душа

Не могу ја њима рећи колико волим јесен
И онај мали свемир испод капута
Када се скупиш уз мене
А прсти нам се ујадају
Од среће

А загрљај постане мера свега
Не могу ја њима рећи колико волим јесен
И да сваки лист је
Само љубав
Само љубав твоја

ОПЕТ МИРИШУ ДУЊЕ

Оно што ме убило
То још љубим

И од свих
Највише немам

Није ме страх
Притискати тугу

Људи са ранама
Никад не науче рећи збогом

Људи са ранама
Умиру двапут дневно

(Срећом јесен је, опет миришу дуње)

НЕДОСТАЈАЊЕ

О како ми сада недостаје
Неки једноставан дан
Јесењи
Да ми у костима зашуми река
И да на њој две патке плове
И да дуго
Дуго причају о љубави
Испод целог неба
Испод целог ребра

О како ми сада недостаје
Једне мале улице метар

Да ме у зглобу јутра
Бели лептир у њој учи молитву
Да ми корен и цвет
Никад не изгубе
Наду и љубав

О како ми сада недостаје

Да ме под кожом разлисташ
Као буквар
Дете
У првом основне

О ПЕСНИКУ

Миле Лисица рођен 5. августа 1986. године у Кључу. Детињство провео у селу Медна поред Мркоњић Града. У Бању Луку се доселио 1995. године, где и данас живи. Основну школу завршио у Трну, а средњу грађевинску школу завршио у Бањој Луци. Поезију пише од петог разреда основне школе.

Објављене књиге поезије *Два метра тишине* (2015), *Када те буду вриштале руке* (2016), *Округла јутра* (2017), *Кас са звездама*, хаику (2018), *Испод недодира* (2019), *Геометрија ока*, хаику (2020), *Седам грама* (2020), *Молитва шуме*, хаику (2021), *Прескочено небо*, хаику (2021), *Изабране песме*, звучно издање (2017)

Члан Удружења књижевника Републике Српске.

Класичне строфе – Тамара Драгић

ПОД КОЖОМ

Под кожом тече умјесто крви
Сво оно давно нестало вријеме
И поглед бола, загрљај први
Прошлост далека и сјене њене

Под кожом гори умјесто ватре
Давнашњи срца самотног жар
Па кида мисли, а тијело сатре
И ломи наду кô стару ствар

Под кожом живе сви они дани
Док лију ове суморне кише
Да ли смо с неким или пак сами
Уопште није ни важно више

Под кожом тиња још нека свјетлост
И не да тами да је угаси
Можда ће једном и знати неко
Рањену душу туге да спаси

БОРА

Још једна бора на сненом лицу
Памти улице, сваки твој траг
И свака зора личи на убицу
Који ми тихо прелази праг

Још један уздах из ломних груди
Нестаје негдје, без трага, гласа
Иако ново јутро се буди
Не нуди више наде ни спаса

Још једна мора нестала с тамом
Обриси суза у влажном оку
Зашто се зовем својом и самом
И копам ову рану дубоку

Још један корак којим смо даље
Један од многих у тужном низу
Зашто ми небо олују шаље
Кад само желим да си ми близу

О ПЕСНИКИЊИ

Тамара Драгић рођена је у Бањој Луци 1987. године. Прву збирку поезије „Сам у гомили“ објавила је у децембру 2016. године, а роман „Божићи у времену“ у септембру 2020. године.

Објављивана јој је и поезија за децу. Пише и књижевне рецензије, лекторише поезију. Спољњи је сарадник Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске. Учесник је многобројних књижевних манифестација.

Добитница је више књижевних награда и признања, а радови су јој заступљени у антологијама, зборницима и часописима.

Руска духовна поезија

ЗИНАИДА ХИПИУС

(1869–1945)

Господе, молим Ти се.
У овом ноћном часу ја Те молим:
дај ми још једном да видим
Русију коју волим.

Ко што си Симеону дао,
Господе, да види Месију,
тако и мени дај
да видим рођену Русију.

АНА АХМАТОВА

(1889–1966)

РАСПЕЋЕ

Хор анђела је велики час славио
и небеса су се топила у ватри.
Оцу је рекао: 'Зашто си ме оставио?',
а мајци : 'О, не плачи због мене, Мати!'

Јецајући, Магдалена се у прса ударала.
Вољени ученик беше ко од леда.
А тамо где је ћутке Мати стајала
нико се не усуди ни да погледа.

Март, 1940.

ЛИДИЈА АЛЕКСЕЈЕВА
(1909–1989)

АДАМ И ЕВА

Адам и Ева су изгнани из раја
у пределе јада и страха — најтеже.
Ту смрћу одише ноћи зла тишина
и сунце нежношћу смртоносном жеже.

Цео дивљи свет им је подарен на муку,
на црни труд. А мир под тужним небесним луком
траје док стежу вољену руку
уморном вољеном руком,

и док своју душу без речи предају,
и оскудна топлота док их греје нежна.
А последњи дар је изгубљеног раја
— земаљска самоћа, страшна, неизбежна.

ЈЕЛЕНА ОГЊЕВА

(око 1925–1985)

ТАЈНА ВЕЧЕРА

1

Весело је асурама
под застирати,
клубе размештати,
Тебе чекати.

Стојим и чекам:
сад ћеш ући,
очима ћеш моје очи
наћи.

За срце ме је зграбила
звер страха.
Врата се отворила.
Да л' да се скријем негде, без даха?

Али тај страх — да л' смисла има?
Моје је срце одавно
у Твојим очима,
моје је срце одавно
међ Твојим длановима.

2

И ево, Ти си убрус опасао
и служити стао:
по реду си нам свима
ноге прао.

Зар сам то могао издржати?
„Никада моје ноге Ти нећеш прати!“
„Тад са мношћом нећеш бити, знај!“
„Господе, онда ме целог окупај!“

З
Пир је крају све ближе.
Ко тамо на челу стола устаје?
То Твоја рука
чашу диже.

„Ово је Крв Моја.“
Црвени се чаша.
Господе, како је беспомоћна љубав наша!
Последњи комад хлеба
руке Ти ломе.
„Ово је —
Тело Моје.“

И пир се заврши на томе.

СВЕТЛАНА КЕКОВА
(1951)

ХАЛКИДОНСКИ ЉИЉАНИ

Таква имена лептирима нареци
да се по звуку препозна боја њина.
Дај зимским пчелама меда и вина,
а смиру, злато и тамјан подари деци.

Уђи у моју кућу — и ја ћу свећу упалити.
Реци ми: „Ћути!“ — и ја ћу одмах заћутати.
Реци ми: „Плачи!“ — и ја ћу, ко киша, заплакати.

Светлост се припија уз душу као влага уз брод
и као ластавица уз пусти небески свод.
„Волим те!“ — реци ми тихо, тако тихо да боли,
и тада ћу разумети и како воду пламен воли,
и вечност — секунди незадржив кас,
остављено тело како дух воли нежно,
и како нас,
огољене и грешне, Свевишњи воли — безнадежно.

МАРИНА ТУМАНОВА
(1952)

Ми зато Бога очовечавамо
да би било лакше за нас
да га у помоћ дозивамо
ил' прекоримо у зао час;

и кад нас обузме усхићење,
у нашем светлом часу том,
да Рождество и Воскресење
из храма понесемо дому свом.

Ми Оцу дајемо лик строг и благ
да жељу душе умиримо:
да када стигнемо на смртни праг,
у очи без дна завиримо.

ИРИНА РАТУШИНСКА
(1954–2017)

Боси по прашњавим путевима,
под црквеним вечним сводовима,
са дрхтавим свећама у рукама,
људи траже доброга Бога

да би их пожалио и разумео
за убиства, бунило, обману;
и да им прислони своје дланове
на слепоочницу као на загађену рану;

да би мрак душе и очи без сјаја
видео на њиховом згрченом лицу;
да би ослободио греха лудака,
песника, свештеника и блудницу;

да би спасао бегунца од потере
и дао гладнима хлеба.
Можда је Бог — крст на длану,
Можда је Бог — у тами неба.

Како да к Њему стазу пронађу,
за над и бол праву меру?
Људи још траже доброга Бога.
О, дај им, Боже, да Те нађу
и утврде у Тебе веру.

МОЛИТВА

Да плачу — умеју сви,
а да се радује — само једна једина.
Богородице Дјево, радуј се и не остави нас,
не остави!
Сланија од свих мора је Твоја судбина.
Помилуј нас: научи осмеху наша уста,
научи радости лакомислена чеда
као што си научила Сина
да по земљи иде Твојој
и да је добрим очима гледа.
А ми смо створили на њој
пакао за себе.
Научи нас да не скренемо с пута
у магли која је густа и љута.
У земљи мојој
погашена су сва кандила
упаљена давно за Тебе.
Видиш како нам је душе грч стегао:
јер судови су све страшнији и само се Ти,
обучена у оскрнављене ризе,
бринеш о нама,
да би светло и добро било

лудамa и будалама.
Ти једина знаш
да љубављу, а не кључем, врата отвараш.
И зато Те молимо са сјајем наде на лицу:
— Богородице Пресвета,
отвори нам срца да у њих љубав сместимо,
као што си отворила песничницу
свога детета.

КРШТЕЊЕ РУСИЈЕ

Претресли смо добро сву нашу планету,
тражећи срећу изa брежуљака.
Обележена је градом наша стаза свака.
Ал' нема среће на овоме свету.
У загрљај мајци свако би од нас хтео да се врати,
у топлу кецељу да загњури очи.
Али узалудно: она неће моћи
на наша питања одговоре дати.
Право смо имали у детињству само
на посредника између нас и света лажног.
А сад под ударцима ветра влажног,
ми путеве крчимо и сивим камењем поплочавамо.
Дужни смо да све испитамо.
Без радосних открића
и подбијених од шљунка ногу,
поново се враћамо Богу
ми, тужна људска бића.
О Владимиру-крститељу, Ти си нам спас!
Немој се уморити да држиш крст
између неба и нас!

ОЛЕСА НИКОЛАЈЕВА
(1955)

ПОВОДОМ СМРТИ ОЦА

Тата, ти више нећеш морати да се на овој земљи
мрзнеш и клизаш,
да смрзнуту беживотну сузу са трепавица скидаш,
да због ветра свој смешни шешир на чело намичеш
и нагињући се напред, у сусрет њему идеш.
За тебе и за покојника слатко је и радосно молити се.
Испуњен благошћу, ти си сигурно тамо где су
— страшно је то и казати —
твој анђео и твој Спаситељ и лично — Серафим Саровски,
коме те је на старање предала моја мати.
О овом земаљском болу и неземаљској лепоти
теби, — најскрушенијем Александру —
ове ћу речи упутити:
сличан рододендрону или олеандру
у разноврсној башти био си, тата, ти.
А када и мене понесу једном одавде
у мртвачком сандуку,
ти, који си у великом страшном рату изгубио руку,
одједном ћеш из беле одежде две руке пружити:
обе ће у сусрет мени
раширити
загрљај твој блажени.

БОЖИЋНА ПЕСМА

Пустиња је већ вертеп њему спремила,
а небо звезду ужегло. Пастири су ватру распирили
и хлеб распоредили. Мудраци су на пут кренули,
а праведници су се у паклу узнемирили.

Као да им се причинио неки виноград блистави,
и они су се
на колена спустили пред Царем његовим и рекли:
благослови. А Он је умирућим од љубави
дао да најблаженије грозђе окусе.

Звезда је све својим златним одсјајем залила,
а магла велом покрила.
Много је анђела стало на врх тајанствене игле
која је небо уз земљу пришила.

И пружице су се лествице од седмих небеса,
од почетка и краја времена
до ове суве земље са ветровима на готове,
до ових бесплодних суза, до овог мртвог камена.

И свако је почео да мисли шта да принесе
Пећина је рекла: животиње у топлотом крзну,
Пустиња је рекла колевку мојих таласања.

Злато, тамјан и смирну — рекли су мудраци.
А небо: звезду.
Сиротињско огњиште — жар.
Пастири — своје ликовање,

Ирод је рекао: смрт,
а срце моје: мене,
мене принесите на дар.

Из Антологије православне поезије руских песникиња
коју је приредила и с руског превела
проф. др. Љубица Несторов

О ПРЕВОДИОЦУ

Љубица Несторов, рођена Јовановић, (1930) дипломирала је, магистрирала и докторирала на Филолошком факултету у Београду.

Предавала је руски језик у гимназији у Бачком Петровцу, основној школи. „Соња Маринковић“ у Земуну и на Машинском факултету у Београду.

Аутор је многих уџбеника руског језика, а такође и стручних и научних радова из области методике наставе руског језика.

Бави се и преводом руске поезије. Објавила је две антологије љубавних и религиозних песама руских песникиња.

Њени се преводи често могу наћи на страницама часописа „Суштина поетике“.

Савремена украјинска поезија – Павло Коробчук

ЧЕТИРИПТИХ О СПОЗНАЈИ

*
**

како је добро што се текстови могу читати
неколико пута спорије и брже
исправити грешке одгајити децу
другачије али ако ходаш другачије него раније
да ли ће паркет шкрипати на ранијим
местима истовремено са твојим садашњим
ходањем и да ли ће се то одразити на твојој
кожи или варењу

*
**

ја нисам знао да срце може да куца
супротно од смера казаљке на сату а лекар
је почео да објашњава скинувши наочаре
када пливачи у базену пливају
дистанцу они пливају у
обе стране ту је лекар заћутао
и почео је да говори уназад али
више не слободним стилем већ прсно ја
сам отворио прозор да бих с вама
удахнуо свежине

*
**

разговори са којима сам ишао код нерођених
јер ја не верујем готово ником више
јер само они садрже у себи сва
искуства сисајући непотпуно развијеним
уснама мајушне прстиће и зато
због овог њиховог мајсторског занимања
ја сам такође постао ћутљив и ишао сам
сад већ ћутећи али код других

*
**

у последње време она стаје на сточић
наспред продавнице у метроу у кревету са мнош
да би била виша или да се веша потребно је
да прође време тада ће постати схватљиво
истовремено кад падне сточић и она
остане високо
више од свега

СТАРИМ ПРИЈАТЕЉИМА И ЉУБАВНИЦАМА

стари пријатељи и љубавнице личе на атомска
склоништа
у њима сачекујеш да спласне небеска ватра оно
депресивно авиокуглање

а ако си усамљена разнеће те на стотине кугли на
хиљаде незнатних кревета
са постерима смрти и других рок—
звезда развешаних изнад главе
прошла будућност друге болести спремне су да
здробе твоју политику твоја ребра
која ноћима извирују као јата риба у мору
ноћима са уграђеним микрочиповима Његове љубави

протрчим дланом по подземним зидовима својих
пријатеља и љубавница
сагласан сам да овде живим без хране и пера
да цупкам у месту одзивајући до Сумера
и одавде и само одавде да полетим
у Уједињена Арапска Умирања.

С украјинског превео Јарослав Комбиљ

О ПЕСНИКУ

Павло Коробчук (1984.), песник, романописац, публициста, журналиста, музичар.

Објавио је шест збирки песама, једну збирку приповедака и један роман. Песме су му уврштене у неколико антологија. Објављује у бројним књижевним часописима и на интернету.

Превођен је на енглески, немачки, пољски, литвански, белоруски, и руски језик. Добитник бројних књижевних награда и признања. Учесник домаћих и међународних фестивала поезије.

Новогодишња ноћ – Наташа Димитријевић

Густа, оловна магла халапљиво је прогутала сваки кров, свако дрво и травну површину. Олако је надиграла све што је људско око могло да обухвати. Тамна ноћ, глуво доба, склопила је тајно партнерство са облачастом маглом. Некакав тихи, потмули пакт против човека. Да се души још који терет дода.

Десет је минута остало до поноћи. Сату се не жури да ускочи у Нову годину. Не жури се ни човеку, да му још која влас оседи. Новогодишња ноћ треба да је луда, весела, пијана. Треба бити све оно што није. Велика очекивања за мале људе.

Ленкина је црвена, свечана хаљина, шушкала при сваком ритмичном покрету уз прегласну музику. Иако није била тесна, нити уз тело припијена, Ленки није давала мира. Гушила ју је раскошна, дамска, шушкава хаљина. Можда је музика гушила. Гужва или намера да се у новогодишњој ноћи добро проведе. Ленку је заправо гушио бесмисао свега. Узела би чашу просека са стола, принела је уснама и отпила мали гутљај пенушаваог вина. Сваки пут је жалила што не ужива у алкохолу. Можда би тамо пронашла смисао као што га многи траже.

Мушкарци, лепи и несигурни гурали су се око ње. Девојке, прелепе, превише нашминкане. Сви су прилично личили једни на друге. Сви су заједно са Ленком тражили смисао на погрешном месту. Можда једни у другима. У чаши, у загрљају, понеком пољупцу.

Ленка није могла да се опусти. И она мала количина алкохола која се гурала кроз њен крвоток није радила своје. Бар не довољно. Најједном је осетила снажан притисак у грудима и потребу да што пре напусти просторију као и људе који су се гуркали око ње. Убрзаним кораком је дошла до врата балкона која су се тешко отварала. Морала је брзо да изађе напоље.

Отворила је тешка, шкрипава врата и удахнула крупан комад измешане густе магле и тамног мрака. Некада је конзумирала цигарете, те јој се овај удах учини као магличасти, опор дим јаког бонда. Само што је овим удахнула и ситне капљичаве честице магле. Мале, водене грумуљице попрскале су јој лице. Осетила је влагу на трепавицама и на наусницама. Могла је језиком да осети магличасту хладноћу.

Препустила се тренутку и осећају док је жмурила. Дозволила је да је обгрли горопадно сивило. Човек, када жели и на најчуднијим местима може да осети лепоту и снагу природе света који га окружује. Целину у којој је он само мали, сићушни део. Шраф. Шраф који држи животну конструкцију целовитом.

Ленка је тако жмурећи осетила како јој прсти полако попуштају руб шушкаве хаљине и намерно се предају бестежинској магли. Сада је већ могла, на тренутак, да јагодицама прстију испипа пулс живота и његову вечиту недокучивост. Баш као што је прстима опипавала магличасту хладноћу, Ленка је огранцима своје крхке душе нежно опипавала своју танану унутрашњост. Своју бит. Пронашла је Љубав. Јаку и одважну Љубав према себи и према другима. Љубав као разумевање и

прихватање. Љубав као давање и узимање. Љубав као смисао свега.

Отворила је очи и уз велики смешак зграбила руком шушкаве наборе на хаљини и утрчала назад у историју за игру. Сада су јој лица младића и девојака деловала нежно и благо. Гурали су се једни уз друге, очима пуним наде, тражећи једно исто. Љубав.

А Љубав је стрпљиво чекала у сваком од њих. У топлом кутку њихове танане унутрашњости. Само је требало да је потраже.

Јер Љубав је баш ту, у нама.

О СПИСАТЕЉИЦИ

Наташа Димитријевић рођена је 16. марта 1979. године у Лесковцу, где је завршила осмогодишње и гимназијско образовање. Дипломирала је на Економском факултету у Нишу 2004. године. На истом факултету 2010. је магистрирала, а докторирала 2016. на Факултету за финансије, банкарство и ревизију, Универзитета Браћа Карић у Београду.

Пише приче и афоризме које од 2020. године објављује у електронским новинама Медија центар Лесковац и електронском часопису за књижевност, културу и уметност "Словословље". Тркач — рекреативац.

Наташа Димитријевић удата је и мајка двоје деце.

Приче из живота – Драган Врањеш

ТЕТКЕ

Тетке, увек су ту када нам је нешто потребно. Оне су наше друге мајке, често паметније од њих и пожртвованије, а понекад и више од мајки. Живе у сенци наших живота, негде иза, саме или са својим породицама, и појаве се ту и тамо да нам помогну. Оне су ту да вам пронађу преко потребно запослење или да вам помажу око школских задатака, ако родитељи стицајем околности нису ту, нпр. на раду у иностранству, долазиће на родитељске састанке, одвешће вас у болницу када је потребно и тако предупредити вашу болест или чак и смрт. Има и тетака које живе и раде у некој страниј земљи одакле ће вам послати гарантно писмо да дођете и окушате срећу и бољи живот, све ће учинити да успете и останете. Док вам тетка не пронађе стан или собу, живећете код ње, наравно бесплатно, а то важи и за све корисне савете које ћете од ње добити. Неко је рекао да нико не зна шта је губитак вољене особе док му не умре мајка, а ја кажем — и тетка. Зашто је то тако, не знам, али знам да постоји нека несвакидашња, чудна и дубока, осећајност код наших тетака.

Таква је била и моја тетка Вера. Не желим овде да помињем њене мане и лоше склоности, наравно, за то се потрудила пакосна и сујетна чаршија, којој су свагда подсмех и глупост највеће врлине. Поменућу само оно што већина њих по обичају не зна. Оно што нас и чини истинским људским бићима. Спасила ми је живот док сам још

био школарац, одвела ме је, захваљујући својој интуицији, у последњем тренутку код лекара, помагала ми око школских задатака док су родитељи радили у иностранству и долазила на моје родитељске састанке, налазила ми запослења у годинама кризе. Њена породица зависила је од њених способности. Све се вртело око ње. Била је борац. Али, као што то обично бива, нико њену самопрегорност није довољно ценио. Када нешто чиниш цео свој живот за друге, то за њих постане једно правило живота које се подразумева, без икаквих помисли да је могло или може бити другачије. Посебно је тако у малим местима где су ширина срца, отворен ум и самокритичност реткост и где су сви бездушне судије, јер свакој провинцији мањкају искуство и разноврсности живота, чиме се губи корен, али стичу драгоцену сазнања, која опет рађају саосећајност, толеранцију и разумевање. Додуше, свака вукојебина (читај: чаршија) на крају опрашта, али пошто вас сахрани.

Изненада, а како би и могло бити другачије, моја драга тетка оболела је од рака дојке у педесет трећој години. Била је тешки пушач (не могу да тврдим да је само никотин био узрок поменутој болести, мада већина њих нема представу колико је људи сахранила та проклета цигарета). Живот нас је све више раздвајао и све смо се ређе виђали. Нисам саучествовао у тој њеној последњој и најтежој борби живота. Када бисмо се срели причали би о уобичајеним, површним, стварима избегавајући разговор о болести. Осећам да ми је увек недостајао неки дубљи и свестранији разговор са њом, јер никада до њега није дошло. Али, мислим да смо се осећањима довољно дубоко разумевали, јер били смо слични. Повремено би одлазила на терапије у Београд и по повратку и даље се упорно, на

оној другој здравој страни живота, залагала за своју породицу, као да се ништа лоше по њу није дешавало. Чини ми се данас, када је све прохујало, и када моје тетка Вере више нема, да је очајнички, али несвесно или полусвесно (не, није желела неку награду, за њу се жртва за друге подразумевала) тражила неку врсту признања за свој труд, у смислу да је неко само стрпљиво и са пажњом саслуша, сав тај бол и муку које је носила у својој несрећној души.

Јер, тетка је, као и ја, а ту смо важили као близанци, била црна овца у породици. Њена сестра, а моја мајка, била је привилегована и вољена, за разлику од ње, и тај бол је носила до самог краја. Више пута ми се пожалила због тога. Као да је јурећи на све стране током целог свог живота моја тетка Вера бежала од тог бола. Истина, мама је као дете доживела тешку несрећу што је родитељску пажњу усмерило на њу, али деца то не разумеју, не толеришу и што је најгоре не праштају. Моја се тетка Вера осетила усамљеном и одбаченом. Утеху је налазила у проводу и бунту, што ју је још више удаљило од оца и мајке. Наравно, била је као и сви ми жртва својих неизбежних страсти, али и мана и предрасуда својих родитеља. И нажалост, а требало би да је на радост, била је од оне деце која су прекретница, генерацијски прелаз, пре велики скок, у интелектуалном и духовном смислу у односу на своје родитеље, у смислу бољег и дубљег разумевања живота, са мање предрасуда, што једино и доноси напредак и бољитак у друштву, мада често и упропаштава њене носиоце, ако се роде управо на тим прелазима, када се јасни обриси тог бољитка још и не назире, тек можда само наслућују, и чије плодове на крају убира неки срећнији потомак.

Последњи пут пред њену смрт видео сам је испред кафане у којој сам радио тог викенда. Били су то још увек дани моје беспарице и беспосличарења. И сам сам тонуо у том чаршијском муљу, а да нисам тога био потпуно свестан, таман толико несвестан да се пропадање настави. Радио сам за шанком када сам је угледао. Кафана је била празна. Пошао сам јој у сусрет. Пришао.

„Тетка мила моја, откуд ти овде?“

Нежно сам ставио дланове на њене мишице и пољубио је. Омршавила је много од нашег задњег виђења. Уопште нисам био у току. Само сам слушао како је тетка у Београду на терапијама и увек бих је по повратку повремено виђао онакву каква је и била пре поласка на терапије. Сада је носила перику. Све ми је у тренутку било јасно. Лице јој је омршавило и некако се губило под том периком. Одговорила ми је да нешто или некога тражи, али нисам је разумео, нешто ме је питала као: „Је ли овде то и то“, не сећам се. Нисам могао ништа да јој кажем, али њен поглед је лелујао на све стране, као да и није очекивала да јој одговорим. Схватао сам све више да тетка није потпуно са мном. Није ми рекла ни „Драги“, ни „Мићо“, како је уобичавала да ме зове последњих година. Помало је деловала изгубљено. Рак јој је полако сасушивао тело, артерије и вене, и крв је све слабије упливавала у ту милу главу коју сам толико волео. Не могу са сигурношћу да тврдим и да ме је препознала. Можда сам за њу био само „неко“ познат, неко у измаглици сећања, у којем је све још увек било како треба, па је и она сад дошла ето ту да нешто тражи као и увек и да обави неки свој уобичајени посао, а онда ће се здрава и права вратити кући и својим најмилијима. Окренула

се затим моја тетка и отишла. Пољубио сам је још једном. Мора бити да никога нема код куће када сама тумара по граду, помислих. С тугом сам се вратио у пусту кафану.

Недуго после тога мајка ми рече:

„Иди обиђи тетку. Вера није добро.”

Било је то пред мој одлазак на рад у Русију. Дан је био леп. Лето. Ушао сам с течом и његовим сином, мојим братом, у прохладно приземље, с ниском таваницом, прошао поред стола у кухињи за којим смо тетка и ја често седели и разговарали, затим у дневни боравак. Тетка је лежала на каучу ослоњена о наслон и дремала.

„Вера, Вера”, ослови је шапатом течо, ”Знаш ли ко је дошао?”

Држала је затворене очи и рекла тешко и мукло:

„Драган.”

Затим је отворила очи. Знала је колико је волим.

Нисам је пољубио да је не бих узнемиравао. Само сам је помазио по образу. Суздржавао сам сузе, контролисао се, иначе бих заридео и завриштао. Осећао сам да морам бити јак. Тетка је поново задремала. Изашли смо напоље и сели за сто под малу лозу. После извесног времена тетка је успела да устане и дође до нас и седне. Затражила је цигарету. Течо јој је запалио.

„Немој Вера пушити”, рече он.

„Шта, сад да оставим?”, рече.

Није могла дуго да издржи, па су је вратили унутра. Легла је на кревет и поново задремала, јер, људи који умиру не изгледају као да спавају. Поседео сам још мало, а онда ушао у приземље да је видим последњи пут. Пришао сам њеној постељи и посматрао је, без мисли, без решења. Сагнуо сам се и пољубио је, мазећи

је по глави, задржавајући неколико тренутака свој образ на њеном, трудећи се да ми сузе не капну на њено лице. Затим сам се подигао и стајао. Само сам стајао и гледао у њу, не знајући о чему да мислим.

„Хајде, Драгане”, чух иза себе течин глас. „Пусти је нека спава.

Седео сам још мало под лозом са укућанима, а ту на неколико корака од мене умирала је моја драга тетка Вера. „Може се умрети и на лепом дану”, сетих се Џојсових мисли. А био је и заиста леп дан, летњи, без иједног облачка. И чули су се звуци живота свуда око нас, здравог живота који не мари. Могоа сам устати, направити тих неколико корака и поново видети своју тетку. Али, чему? Шта сам могао да учиним или променим? Дођу такви јасни тренуци када морате „пресећи” и учинити оно што вам је најтеже — отићи. Поштовао сам и течину жељу да је оставим саму да одмара. Али, нема одмора умирућем док не умре. Сутрадан је требало да отпутујем на рад у Русију. Размишљао сам да одустанем од пута и будем на сахрани. Признајем да ме је мучила савест. Оправдавао сам себе да није лако доћи до посла у данашње време и да је мојој породици потребан новац (живот је такав какав је и треба га прихватити без превише пренемагања. Да ли?)

Поздравио сам се и отишао. Сви су ми пожелели срећан пут.

Деветог августа стигла ми је порука од супруге:
„Назови ме.”

Знао сам да је тетка умрла. Био сам усред радног времена, на градилишту, окружен људима који о томе ништа нису знали. Вратио сам се послу понашајући се

убичајено, као да се ништа није догодило. Разговарао са колегама, чак бих се и насмејао некој шали. Живот је текао даље, бескомпромисно и бездушно.

*

„Здраво, Драги”, рече тетка.

„Тетка мила! Кад си стигла?”

„Ево сад. Како си ти, сине?”

„Добро сам тетка.”

„Ти?”

„Добро је, мада стално неки проблеми. А шта ћеш? Такав је живот.”

„Ставила сам кафу нама двома”, рече мајка. „Хоћеш ли и ти?”

„Наравно, мама. Морам ваљда попити кафу са мојој тетком.”

МАЖОРЕТКИЊА

Ноћ је у Амстердаму. Вечерас улицом испред наше зграде треба да прођу мажореткиње. Музика ће бити прегласна и палица предводнице ће правити небројено салтова кроз мрак. Тмина ће бити разређена светлошћу уличних лампи и сијалица из околних прозора. Народ ће се постепено окупљати и пратити ову музичку поворку, са zgodним и лепим клинкама у белим сукњицама.

Ми смо на трећем спрату: отац, мајка, млађи брат и ја. У својој сам соби и нестрпљив лежим на кревету. Иза мене је неупотребљив ормар, бледо— зелених врата, а на њему залепљене две мале пластичне вешалице у лику

Микија и Шиље. Хватам их рукама за носеве и једва приметно се подижем. То ми је иначе уобичајена забава пред спавање. Прошла ноћ је била дивна. По ко зна који пут, несхватљиво уплашен од светлуцавих тачака у тами стана, устао сам и тихо прешао у собу код оца и мајке, са друге стране кратког ходника. У подножју њихове постеље, у дечијем кревету, спавао је млађи брат. Прекорачио сам маму и затим легао између ње и тате, уплашен ишчекујући груб и немилосрдан очев глас.

„Овај опет дошао.”

„Хајде Драгане, иди у своју собу“, рече мајка .

„Нека га, нека га вечерас“, изговори отац чаробне речи.

Брзо сам заспао, срећан и опуштен, јер ћале је имао моћ да отера тај неподношљиви и подмукли страх — кад је хтео.

„Гага, идемо, ево чују се“, рече мајка.

Силазимо на улицу у тренутку када поворка пролази. Мама нас држи за руке. Тата је поред нас. Имам непуних шест година, а брат две. Улазимо у гужву и прикључујемо се народу. Нећемо ићи дуго за оркестром који повремено застајкује. Око мене небројено ногу, подижем главу и гледам лица. Бука и жагор и хаос покрета. И одједном је видим! Мој поглед је на њеном прелепом лицу, затим на краткој плавој коси, па белој сукњици и ногама, које у месту раде корачницу. И опет њено лице. Осећам да се нешто дешава унутар мене, по први пут. Нешто очајнички желим, а не знам шта. Поворка крену и она се изгуби. Али, ја више нисам онај дечак који сам био до скора — можда минут пре овог неочекиваног бљеска.

Враћамо се у стан. Време је да се спава. Одлазим у собу, облачим пиџаму и лежем. Мајка гаси светло и не слуту буру у мени. Више не примећујем ужасне светлוצаве тачке у тами. Нити осећам потребу да легнем код оца и мајке. Ничега се не плашим. Мисли су ми фокусиране само на то лице и као да ми је тесно у сопственом телу. Окрећем се на једну, па на другу страну. Не могу да заспим. Да бих се смирио хватам за носеве Микија и Шиљу и протежем се, изнова и изнова. Међутим, то више није забава, већ потреба, не бих ли обуздао ту изненадну ватру у детињој души. На крају ме ипак сан савлада. Али, јутро ће изнедрити новог клинца. И мама и тата то неће знати.

О ПИСЦУ

Драган Врањеш је рођен у Лозници 26. фебруара 1968. године, а већ неколико година ради у Немачкој. Далеке 2001. године објавио је две књиге песама (*Нолит*, Београд и *Српска књига*, Рума), Песме су му објављене у неколико часописа и новина (*Вила*, *Књижевне новине*, *Лозничке новине*, *Вуково перо...*)

Тренутно живи у Штутгарту, ожењен је и има једну ћерку.

Препорука – Невена Милосављевић

ВЕНАЦ БЕСМРТНОСТИ ЗА ЧАКОРСКУ ВИЛУ

„Покољење за пјесму створено
виле ће се грабит о вјекове
да вам вјенце достојне саплету
ваш ће примјер учити пјевача
како треба с бесмртношћу зборит.“
— П. П. Његош

Драма као жанр, који је настао још у петом веку пре нове ере, кроз време је мењала своју форму, али основни закони драме опстали су све до данашњих времена. С времена на време, писци посегну за новим поступцима стварајући на тај начин хибридне жанрове који у себи прожимају више жанрова, те тако добијамо јединствену целину која бива посебна како по својој садржини, тако и по форми. И управо пред нама имамо једно такво дело, носећи жанр је драма, а по својим карактеристикама у појединим деловима епски спев, док у другим лирски роман историјског контекста. Недељка Неда Ђукић са њеном драмом „Вила са Чакора“ враћа епску ноту савременом стваралаштву, стављајући у средиште интересовања један догађај, из не тако давне прошлости, када су два арнаутска младића убила српску девојку Бранку Ђукић на планинском превоју, док је журила ка катуну куда јој је била породица. Тај догађај је уздрмао читаву бившу Југославију и ујединио све

Србе, али и многе друге народе да подрже Бранкиног оца Рада који је осветио своју ћерку убивши једног од оптужених младића у судници. Овај догађај сам по себи има епску конотацију и опеван је у многим епским песмама које се и данас певају уз гусле и значајан је као пример српског усуда кроз векове — да страдамо само зато што смо Срби. Убиство девојке Бранке био је само наговештај онога што ће се дешавати на простору Косова и Метохије осамдесетих и деведесетих година, али и потврда онога што се српском живљу дешавало још од краја Другог светског рата, када су албански појединци убијали Србе на њиховим имањима, отимали девојке, претили и уништавали српска имања. За време последњег рата, а касније и погрома 2004. године када су поред живља страдале и светиње, јасно је да сан о суживоту смо само сањали ми, док су други будни ковали своје планове о Великој Албанији и писали лажну историју, цамијајући цркве, прекрајајући легенде, претварајући Гојковицу у Розафу, Скендербега у албанског јунака, избацујући метох из пуног назива нашег вековног огњишта Косова и Метохије. И о томе Неда Ђукић у својој књизи пише, где трагедију личне судбине она преноси на колективно, сећајући се још библијских пророка да ће праведници и изабрани увек бити прогоњени због вере. Оно што је такође новина у самом драмском тексту су прозни делови који представљају обраћања учесника Чакорског меморијала окупљенима, а њих често прате епске песме, као поетска подлога за дочаравање трагичне, али и херојске атмосфере која прожима читаво дело. Херојски чин српске девојке која по цену смрти чува своју част, отац који освећује своју ћерку, освећу-

јући тако ћерке свих очева које су убијене или обешчашћене само зато што су биле Српкиње. Угасио се један невини живот, снови о будућности, родитељске сузе су потекле низ хајдучке траве и скамениле се у спомен који Раде исклеса за своју кћер, да на превоју сведочи о бесмртности двају највећих људских врлина: части и храбрости. И Недина драма је сведочанство, спомен тим непролазним врлинама, а Неда као потомак часних и храбрих Ђукића узнесе их пером у вечност, да свако ко у рукама буде држао ову књигу да се сећа Његошевих речи: „Свак је рођен да по једном умре, част и брука живе довјека“.

Лепоти ове драме су својим епским песмама и говорима допринели многи књижевници и братственици: Радомир Пуцо Драгићевић, Милан Б. Портић, Бранко Бато Крковић, Жарко Бојић, Ружица Раденовић Гојковић, Милан Р. Додеровић, проф. др Славољуб Ђукић, Борисав Голубовић, Горан Киковић, Слободан Чуровић, Момир О. Баковић, Михаило Микан Перовић, Радослав Раде Петричевић, Зорица Марковић, Бранислав Брано Оташевић, Давид Лалић, Новак Вујачић, Милан Б. Портић, Милован Мишо Кубуровић, Веселин Симоновић, Гојко Кнежевић, Никола Нензић, Дарко Јововић, Василије Васко Јанковић...

Ауторка је на овај начин окупила око једне теме постојећи материјал, показавши колико је трагедија Бранке Ђукић закупљала пажњу деценијама и још увек закупља.

Али највећи допринос лепоти драме је управо ауторкин, својим стихоумећем и вештином прозног приповедања створила је и сама један меморијал међу корицама књиге, која уз одређена прилагођавања може се извести

и на позоришним даскама. Дидаскалије које нису писане на уобичајени начин сличне су онима у Ковачевићевом „Професионалцу“, где се симболика измешта ван самог текста, те претреса многе легенде, обичаје, однос очева и синова, страховладе режима; код Неде, то такође прелази у једну филозофију живота који гаји исте оне принципе као из времена старогрчке драме.

Вечите дилеме, питања живота и смрти, врлине и узроци човекова пада остају и опстају кроз столећа у сфери интересовања. Његош је непресушни извор инспирације и његови стихови су ванвременски, па и сама ауторка водивши се његошевском мишљу у стиховима песме „Част и образ“, каже:

„Понос тиња, са мрамора зрачи,
Част и образ од бола су јачи,
Благо оном кога племе жали
И за душу воштанице пали
Рајска му се отворила башта
Тај родити имао се рад шта“.

И доиста, имао се „рашта и родити“ кад има ко да га спомиње и слави и ко се поноси његовим достојанством.

Приказ – Марија Лазаревић

ДО ПОЛА ПЕСНИКИЊА, ОД ПОЛА РАТНИК У БОРБИ ЗА СЛОБОДУ

(*Ћутим и слушајем песму*, Катарина Деспотовић, Београд 2021)

Док у својој првој збирци песама Катарина Деспотовић пише о љубави неизмерној и безусловно датој онима којима је песме посветила, другом збирком песама анализира сопствено битисање и суштину свога битка на овом месту и сада, препуштена само осећањима која је преплављују и пониру у дубину њене душе.

У егзистенцијалистичкој причи о себи песникиња кроз стихове говори о жељама, унутрашњим недоумицама и надањима у којима се бори да потврди важност свог постојања. Бунтовничка жеља савладава је и она правдајући се себи, заповеда и позива на разум, наводећи да осим *хлеба који под језиком носи, нема уз себе никакве друге ставке против света да дигне глас, мач или тек руку*.

Катарина у својој другој збирци песама тугује за непоновљивошћу овдашњег живота, јер *неће се поновит ластин пут док језди, а док немир издише и ствара*. Тајновита у вечитом бегу, ипак, не крије осећања о којима искрено говори, хрлећи ка звездама, и бацајући за собом сокаке.

Волели смо земљу која крвљу зјапи, у родољубивој песми о Србији, са којом се готово идентификује, и која није без икога свога, Катарина осуђује оне који као

мач кољу илузије свете. У овој песми о љубави и народу потрошеном у скитњи, она се пита да ли је и наша земља волела нас, као ми њу у својој патњи.

Своје песме песникиња назива баладама од

KATARINA DESPOTOVIĆ

*Čitim i slušam
pesmi*

прућа у којима налази задовољство проничући кроз зидове ка путевима од леда и жара, којима нема куда поћи. Она се загонетно смеши у песмама у којима и биљка, као и песникиња, доказује своје постојање у понору, док мелодично пева о глади за животом који иде јој низ длан руке вукући ноћ која смењује дан. Песникиња као

поспани ходач замера себи и проклиње немогућност сопственог сналажења у овдашњем свету док душа протествује, а она остаје мирна у свом постојању.

Тугујући за временом које пролази и односи младост, жали за палим минутама казальки које поништавају некадашњу радост. Страх од коначности свих лепих и пријатних осећања, па и самог живота осећа се у њеним стиховима у којима је *жуља ухваћена црница, док се спрема за крај, а не уме да оде.*

Док Катаринина душа вапи за миром она описује сан као као *заставу која обухвата лишће па се вијори између зеница, или парче хлеба и корак којим корача пшеница.* Она интензитет својих емоција ставља у први

план у песмама у којима не наилази на узвраћеност осећањима исте јачине. Напротив, ове емоције увраћене су болним и непријатним угризима оних о којима пише. У тој снази она губи идентитет сопственог бића и проналази себе како у детету тако и у старцу, биљци, човеку, реци и ињу. Излазећи из овог телесног Катарина ћути и пропиње се изнад себе саме, бежећи из опне и колевке где уместо ње остаје тама.

Егзистенцијализам се провлачи кроз целокупну збирку песама у којима се често помиње смрт као неминован исход, а коров као симбол и оклоп белих свитаца и ратника до пола убијених који се поново дижу не би ли је заувек победили. Страхом од краја било да је победа или губитак, подиже себи цркву у песми од града и облака градних.

Ритмичност и мелодичност прати стихове Катарине Деспотовић у песмама о граду у којем су кафане светиње, а планете нико не гледа. Она нам у овим стиховима употпуњује и дочарава своју борбу у којој је ратник који планира бар десет живота успављујући звери, а удомљавајући ласте.

Идеали у виду поробљаване слободе говоре о неизмерној снази емоција које у себи носи песникиња која не жели да глуми, а глуму оставља онима који виде позоришне даске наређујући им, и одбацујући позориште оставља га да даје таштину другима.

Поетска лутања чине Катарини уточиште када донесе одлуку да заволи брда надајући се у бег од немиле стварности која је чини понекада незадовољном. Она бол душе доживљава као бол сопствене коже, или пак себе саму описује као емоцију бола, дочаравајући нам

тако његову јачину и величину њиме обухваћеног тела и душе. Божију гнев и казну управо тада доживљава као спас од ових тешких и надасве јако непријатних осећања.

Катарина у овој збирци песама желећи да пише о ономе што гуши њену слободу, описује своје перо као песнички алат везан жицом која је бode док из свих додирнутих крајева не потече крв. Она ипак упорно наставља да своје емоције претаче у стихове борећи се са унутрашњим ратником који јој не дозвољава да буде слаба и рањива чак ни у песмама.

Две песме из збирке Ћутим и слушај песму

ХЛЕБ ПОД ЈЕЗИКОМ НОСАМ

Хлеб под језиком носам, птицама то је зов
Песник убијен, бос сам, пијем и облак и кров.
Па када на земљицу паднем нападне врана — стид
Мрвицама плујем векове док не замагли ми се вид.

Љубе ме мили младићи, али ништа то није за ме
Слобода упрла у ме свој вековни је мач
Побегох од дома светог и дочепих се таме
Ал није она за ме баш исто што и плач.

Хлеб под језиком носам, и нападају ме ланци
Година што иза ме ходе све до колевке, рођења
На мом подруму светом само су буђ и катанци
Мрвицама плујем човека без поштења.

Разуми, немам уз себе никакве друге ставке
Против света да дигнем глас, мач или тек руку
Већ брашном и водом ходим сањајућ мора и барке
Мрвицама већ присут пут да дођем у луку.

КАФАНЕ СУ СВЕТИЊА ТОГ ГРАДА

Око кафана само је ускомешано јато
Градова и лепих жена што судба да л зла то снађе
Ил свесно пију у се калдрму и плато
Док сунце победи месец што на плавет изађе.

Можда свака од њих у грудима носи медаље
Док испод стола ударале су ногама неке знаке
И као морска пена од обале не иду даље
Кафане су њихова кућа што око њих обгрли краке.

А песник им је сличан, ал ја још не гостим вином
Кад наврате на чашицу разговора ја ћутањем се браним
А када треба лажју ја трујем свет истином
Па у жућкасту јесен и белу зиму застраним.

Моја је вера од лишча, а уста жедна милине
Љубавници што хоће да верујем у речи
Оне што казују ми са господске висине
У ком таштина њихова да верујем ме спречи.

Ја не волим та словца што шуште глупи јад
У себи имају само празна плућна то крила
На њихов град и храм пада магла и град
Садашњост сад ме учи, а прошлост наивна је била.

Постоји један момак што далеко је од мене
У граду кафана, сирена, где се шешир накриви
Ох, заљубљени, иди, иди од ове жене
Сањај и маштај о другој, воли и опет живи.

О АУТОРКИ ПРИКАЗА

Марија Лазаревић је рођена 18. августа 1975. године у Лозници.

Аутор је књига „Психолошке игре политичара“, збирке песама „Инвенција“, збирке прича: „Тешке приче“, збирке колумни „Матемоције у доба короне“, збирке песама „Манифест душе“, научне монографије „Лекови и третман храном за децу са АСД“.

Сарадник часописа Српске православне цркве „Православни мисионар“, аутор текстова за рубрику Хришћанство и медицина од 2021. године, часописа „MozaIQ“ који је званична публикација Менсе Србије, портала Ас инфо— медијско новинске компаније.

Оцењивач здравствених установа Србије у оквиру Агенције за акредитацију здравствених установа (АЗУС) од 2017. године, члан МЕНСЕ Србије, психотерапеут у супервизији. Аутор пројеката: „Психосоцијална подршка за талентовану децу“ и „Писање, истраживање, публиковање“ под покровитељством Менсе Србије.

Нове књиге

БРАНКА ПОПИЋ — ВРИЈЕМЕ ПОМИРБЕ

(Удружење поетских стваралаца, Глушци, 2022)

ЕМОЦИЈЕ У РЕЧИМА

Поезија је песничко умеће баратањем речима, али ако у сваком слогу песник не остави и своју душу папиру или тастатури, онда нема ни поезије. А песме Бранке Попић нису пука игра речима већ чиста поезија. У неким песмама њене емоције су, рекло би се, намерно скривене баш иза те игре, у нашем језику већ помало забрављеним речима.

Бранка Попић у свакој од тридесет песама, колико их има у збирци „Вријеме помирбе“, своју поетику исказује у песмама згуснутим у највише тридесетак стихова, што посебно треба нагласити и похвалити, јер у данашњој поезији преовлађује мишљење да би песме безмало требало изједначити са кратком причом, тако да неретко срећемо преголеме стихове и стиховање у дугом низу.

Песникиња Попић је избегла замци савремености, мада су

јој песме сасвим модерне — и садржајем и изразом. Највећи број песама је писано у катрену с парном и укрштеном римом. У поетској ери кад римовану песму набијају на колац, песникиња Попић не одступа од свог препознатљивог стила — квалитетне и неустаљене риме.

У поетском смислу може се рећи да је ова мала— велика збирка песама (мала по обиму — велика по садржају и садржајност), можда најуспешније Бранкино поетско ткање до сада. Свака песма, сваки стих врцају снохватним сликама, метафорама и богатим речником. Има стихова који нам обузму душу својом носталгичношћу:

„спазих и многе драге ми бајке,
пјеснике што пјевају кроз балалајке,
један нарушен уџбеник језика,
фразе и исказе једног рјечника.“
(„На хрпи одбачених књига“)

или нас терају да се запитамо над оним шта смо
и куда срљамо у ова смутна времена:

„у мрачну чаму сам загазила,
а ко зна гдје ћу даље;
у гнијездо бијелијех пилића
ил' у орла сурога раље...“
(„У мрачну чаму срљам“)

Песници обично описујући жену упоређујући је с бујањем пролећа. Бранка Попић је то у песми „Дрхте јагласи“ обрнула и тиме показала своју особеност:

„и прољеће само је као жена распупана,
сва надошла у чари за гором пјесму поја:
ој горо затајнице, ој ружо што не цватеш;
ја ходам пропланком плаха, а ти лати још плетеш...”

Песме Бранке Попић не могу се прочитати. Њих једино можемо ишчитавати два, три, сто пута и увек ће нам се чинити као да их читамо први пут, јер увек ћемо открити нешто што је нашој души у свим претходним читањима промакло. Са сваким новим читањем приметимо да је песникиња, ма колико је игром речи покушала сакрити своја најдубља осећања у метафори, у разбарушености мисли и стихова, ипак у много песама јасно нам ставила душу на длан. Ту бих посебно истакао песме „Памти моје ријечи“ („...памти моје ријечи и гледај ме у очи, / живот тече попут ријеке, а ми смо риболовци;“) и „Дах“ („лат од цвијета вјетром ми пошаљи, / да ме заогрне нагу у смирају / кад глас замире у шаптају / од руже латицу ти ми пошаљи“).

И да закључимо — рукопис збирке песама „Вријеме помирбе“, песникиње Бранке Попић, сигурно ће изазвати пажњу и читалаца и критике. Онај ко их буде читао само као игру речи остаће сиромашнији за емоцију коју та игра носи. Онај ко у њима буде тражио голу емотивну поруку неће је наћи. Само онај ко песме песникиње Попић буде ишчитавао више пута и увек широм отвореног срца, спознаће лепоту њене поезије.

Из рецензије Анђелка Заблаћанског

Три песме из збирке Вријеме помирбе

ВРИЈЕМЕ ПОМИРБЕ

како су звонке честице тишине
док ти нутрину узнемирену додирјују
благо
и како се тијело под њима опушта
и како ти мило буде, и драго...
понекад вриштиш у себи
и то те раскида,
све своје честице видиш у роју,
док си се отимала мислима мрачним
руке су прали у твојој зноју...
и данас, кад дан помирбе
и смирења дође
тек да је мир, да не руше тишину
враћам се у своје легло ликујући:
ја јесам, ја зараћам у своју нутрину...

КОРАК ПО КОРАК

потапам у ведро најдражу хаљину,
да спремим је за пута, да мирише;
када ме буду обукли у њу
као да цвијеће са ње се њише

изгледаће, мада, тијело хладно
под њеним меканим платном лежи;
заувијек смирено и гладно
одлази из живота, од њега бјежи...

и када ме спусте у кревет мој вјечни
нека ме поспу латима њиним;
за оне што шапућу за мном
да оставим уста отвореним...

и корак по корак до станишта свога
наћи ћу баште врела сунчаног
које под сунцем блијешти и сија,
у рајскоме врту тијела лаганог...

ОХ, КАКО УМОРНА САМ

ох, како уморна сам
и жеђам шаку са планинског извора
воде да по уснама покапам,
и грло грко да њоме сперем,
на камену поточном
да хаље перем...

и коса ми немарно из кике испала,
мокра од воде лијепи се за кожу;
перем и пјевам, подврискујем,
а никога нигдје да дозивљем...

лутам тако ходницима
маште своје замагљене,
и све тежи да се стропошта
на дно васељене замрачене
ох, како уморна сам
и како жеђам
капљицу зноја с чела твога
да осјетим додир на образу,
траг изгубљеног лица,
а, драгога...

Рецензија – Александра Шаренац

„ПИЈАНИ БРОД“ НА ПЕСНИЧКОЈ ПУЧИНИ МИЛОВАНА КЉАЈЕВИЋА

(Трн, Милован Кљајевић, Београд, 2021)

Када је Артур Рембо написао своју чувену песму „Пијани брод“ имао је свега 16 година и њоме је наговестио своју судбину уклетог песника, којег ће песничке воде носити, славити, ломити и на крају, пре него што га вину у бесмртност светске лирике, заувек одвојити од писане речи, иако је имао свега 21 годину када је написао последњи стих и заувек окренуо леђа поезији. Шта је то толико мрачно и страшно у песнику или његовој пројекцији света, што га толико уплаши да заувек ућути и окрене се стварном, огољеном животу или је пак бесмисао, та губа, болест која захвати душу, кривац што се песник једног јутра пробуди покраден и отрежњен у свету без песничких слика?

Овим питањима бави се и млади песник Милован Кљајевић, који се са својим песничким првенцем „Трн“ отиснуо у дубоке и опасне воде песничког трагања. Истина, иако на почетку свог песничког путовања, он се доста зрело бави питањима смисла живота, покушава да завири у тајну смрти, трага за собом и својим местом у свету, преиспитује своју улогу песника, види спас у љубави... Вешто кротећи своје мисли и емоције у звучне стихове, који доприносе сугестивности његове поезије, песник нас

увлачи у свој свет (бе)смисла над којим вреба смрт која је
можда и спас, слобода.

*Пробудио сам се туђ
Лавеж паса опомиње
Земља није за човјека...*

Свестан да не припада какофонији лучких песника, он се попут Рембоовог „Пијаног брода“ отискује на пучину у потрагу за смислом. Он окреће леђа свакодневници, која прети да га прогута заједно са онима који су оно што су стари Грци звали „говором богова“ свели на обичан језик, и окреће се природи коју буди заборављеним песничким језиком. Обилато се користећи стилским фигурама, нарочито персонификацијом, он већ од првих песама у збирци (*Послушај, Точак, Синхро*) наговештава да је реч о песнику који ће тек наћи своје место под овим песничким небом, уколико издржи терет сопствених мисли и ослободи их олова, како и сам каже у једној својој песми.

*Моје ријечи нису се чуле
А камење би проговорило
Па се преобразило у слова
Или у сунцокрет*

*Плутао мјесец по небу као локвањ
А ти ћутиш...*

Овде је наговештена тема којом ће се бавити и у другим песмама (Тужно перо, Атоми), а то је питање улоге песника. Има ли смисла уопште певати у овом свету када те нико не чује и да ли песма може да спаси свет или то може само љубав. Љубав као Апсолут, као наша вечита тежња за Богом и безусловном љубављу.

Ипак, сасвим сам сигурна да Кљајевић негде дубоко у себи слутити моћ и јачину песничке речи, која се није родила само за данас, него и за сутра, прекосутра, преко времена, за увек и да је њена улога баш та да човека доведе до љубави према себи и другима, и тиме га приближи Апсолуту или Богу. Колико ће песник у томе успети, зависи од тога колико је спреман дубоко да зарони, далеко да оде и да то што тамо нађе изнесе на крилима надахнућа обучено у сугестивни песнички језик, кадар да пробуди данашњицу и сутрашњицу.

Плитке очи бацају љагу на
морске медузе.
Изразе опечени на обалу.
Никада не виде красоту
њених боја у дубинама.

(Траг)

Код Кљајевића су теме и мотиви о којима пише испреплетани у песмама и тако сликовито приказани, да се пред нама отвара калеидоскоп боја песничких слика које заокупљају самог песника. Једна врло лепа импресионистичка слика у стиху Плутао мјесец по небу као локвањ, сведочи о синестетичком карактеру Кљајевићеве

поезије, која је неретко и језгровита, херметична, као да је песник одлучио да закључа своје речи иза стаклених врата, допуштајући читаоцу да их чита, али да им ништа не додаје, нити одузима, па ни зарез или тачку. Укинута је интерпункција, осим када је у функцији јачег наглашавања емоције или мисли. Песма је ту као слика у галерији коју можеш да посматраш, али не и да дираш.

Следећи Малармеову тезу да поезија не треба да именује или описује ствари већ да ствара њихову атмосферу сугестијом и наговештајем, Кљајевић се ставља у службу свог песничког језика, тако да читајући поједине његове песме, заиста имамо утисак да је Бранко Миљковић био у праву када је рекао да је поезија та која пише песника, а не обрнуто, да је песник жртва своје поезије и да је та победа поезије над песником у ствари суштина песништва.

„Бродолом Кљајевића као песника“ и владавина његове поезије над њим, и још један од разлога зашто сам одабрала Рембоов „Пијани брод“ као метафору којом желим да опишем његову поезију, свакако је и у избору песама које су се нашле у овој књизи. Наиме, пишући се саме, без намере да се једног дана обједине у једној књизи, његове песме, немају строго композиционо јединство, већ су обједињене овом књигом као збирка која је настала сама од себе.

Из мисаоне, рефлексивне поезије ми одједном прелазимо у љубавну поезију, посвећену њој која је могла бити спас, која је била инспирација за стихове, која је била љубав, а данас је она која га поново приближава питањима (бе)смисла и смрти.

У тихој ноћи
Још тише и крадом
Прошапутала си
Требаш ми
А ја сањам смрти...
(Ноћ)

Када је реч о љубавној поезији Милована Кљајевића, песничке слике које искрсавају пред нама говоре нам о разноликим утицајима од Превера (Живот куца, Заборавио сам у Фиренци), преко Лорке (Лака радост) до оригиналног песничког израза који се, по мени, најлепше огледа у песмама Мемла и Писмо:

Не знам те довољно
Али знам
Везан сам
Робијам

Сваки стих бих
Оковао тобом
Али нећу
За друге очи
Нека је страно
Себично чувам!

Песма Мемла, у којој песник поново обједињује теме љубави, (бе)смисла и самосвести, изнедрила је једну од најлепших песничких слика, које можда највише говоре о Кљајевићевој песничкој природи:

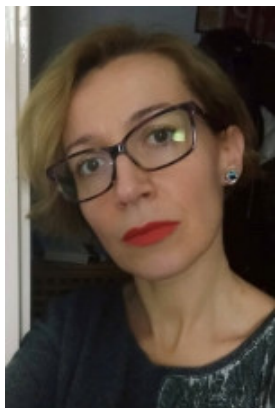
*Чезнем твоје додире
Као што птица јато иште...*

У неким љубавним песмама, песник се удаљава од оног строгог херметичног израза, од сабијања речи у окове стихова, и допушта песми да потече као наративна лирика. Ту припадају песме које сам већ поменула: *Живот куца, Заборавио сам у Фиренци*, али и *Писмо из тамнице* етц.

Исто тако, међу њима имамо и песме чији се стихови поново кроте у сврху стварања наговештаја, атмосфере и сугестивног доживљаја (Лака радост) и које, својствено својој природи, лебде између љубавног, мисаоног, животног. Рекла бих да је то можда и најјача црта у Кљајевићевом писању, та синестезија, не само значења, звука и слике када говоримо о његовом песничком језику, већ и обједињене теме и мотиви, који чине живот у којем су љубав, смисао и смрт нераздвојиво испреплетани.

На крају, можемо ли наслутити куда плови овај Кљајевићев „Пијани брод” загладан у вечите онтолошке теме на небу метафизике? Да ли ће још дуго лутати бескрајном пучином у потрази за одговорима док ће га валови немилосрдно бацати или ће се уплашити даљина и мрачне ноћи, па ће исписавши свој последњи стих, скрасити се у некој мирној луци свакодневнице? Одговор на ово питање вероватно не зна ни сам песник, али једно је сигурно — тело овог песника неће бити *страшило за птице на спуштеним једрима брода* јер су те птице његов пород који је пустио у свет и слободу. Можда ће га његове песме поразити на пучини, али сигурно му неће кљуцати јетру као оне орлушине Прометеју. Птице (Песме) нису сурове као људи и грчки богови.

О АУТОРКИ РЕЦЕНЗИЈЕ

Александра Шаренац (1980) је српска књижевница. Дипломирала је на катедри за Општу књижевност и библиотекарство 2005. године. Бави се писањем, књижевном критиком, есејистиком и библиотекарством. Покретач је „Литерарних дружења“ која имају за циљ промовисање читања и писања код средњошколаца са посебним акцентом на значај школских библиоте-

тека у васпитно-образовном раду са ученицима.

Објавила је књигу поезије „Иза погледа“. Поред тога, њене песме су објављене у бројним часописима, зборницима и антологијама, како у Србији, тако и у региону. Песме су јој преведене на немачки, шпански, македонски и ромски језик. Поезију објављује под псеудонимом Сандра Алек.

Стручне радове из области књижевности и библиотекарства објављује под својим правим именом у српским и иностраним часописима. Живи и ради у Београду.

Критика – Ана Митућ Стошић

МОТИВСКА АНАЛИЗА САДРЖАЈА...

(*Зидање амбиса*, Бранислав Јанковић, Лагуна, Београд, 2021)

Бранислав Јанковић, аутор бестселера Сузе Светог Николе и других популарних и награђиваних романа, радио драма, прича и песама, уредник и приређивач, заступљен у антологијама, писац позоришних представа и сценариста, 2021. године наставио је своју плодоносна књижевну продукцију у препознатљивом маниру, романом *Зидање амбиса*.

И овај роман, као и претходни Јанковићеви романи, као потку приче садржи историјске чињенице које су мање или више познате, а које аутор допричава, осветљава из сопственог угла посматрања и схватања мање познатих детаља. Наиме, свима нам је познат манастир Високи Дечани. Такође, знамо и за фрањевачког опата фра Виту Трифунова Чучу, архитекту и неимара овог манастирског здања. У тексту је имплементиран и сам краљ Стефан Душан, ктитор манастира, док је од потписа клесара Срђа, скривеног високо на капители једног стуба цркве, изграђен један од носећих стубова романа. О трећем учеснику изградње, бунарцији Видоју нема поузданих историјских података; он је човек из рода.

Роман садржи деветнаест појављивања тројице јунака који су сплетом околности упућени једни на

друге, делују за исту ствар, а долазе из различитих провенијенција, са другачијим погледима на свет, људе и са различитом вером у Бога или богове. Свако поглавље насловљено је именима ових јунака: Видоје, Срђ, фра Вита, да би се роман завршио Срђевим појављивањем, тачније, песмом за Ирину. С тим у вези читава се улога песме и уопште лиричности у наратији, као и први споредни мотив романа, а то је љубав. Наслов Зидане амбиса је оксиморонска, али још више метафорична синтагма чије значење подразумева, између осталог, а можда и пре свега — љубав, али и све остало што прати изградњу манастира, а то су несреће, болест и унутрашњи свет сваког јунака.

Јунаци се сами осветљавају сопственим говором, размишљањем и поступцима, али о њима говоре и други те напослетку читалац интимно и емотивно разуме њихове положаје и улогу у делу. Видоје паганин, фра Вита католик и Срђ православца потичу из различитих крајева: Видоје из околине Пећи, из села Дечани, фра Вита из Котора, а клесар и песник Срђ долази из манастира Хиландар на Светој Гори. Међутим, упркос разликама постају браћа уједињена око истог циља — уништити страшног невидљивог непријатеља оличеног у сенци зла и болести која их је снашла, а узрок је грех.

У карактеризацији јунака, као и у самом концепту приче, уочава се контраст између добра и зла, светлости и таме, радости и туге, вере и осећаја грешности. Страх и сумња су најчешћи покретачи њиховог деловања те они предузимају акције у складу са својим уверењима. У тој борби савладавања нечистих сила помаже им њихова

вера оваплоћена у жељи за победом светлости душе над тамом која их је окружила.

Тема романа — паљење цркве и затрпавање бунара и изнова изградња цркве и копање бунара — изнедрила је бројне мотиве уткане у структуру ове приче те понекад као сенка остаје пред љубављу, страховима и борбом добра и зла, сумњом, осветом и искушењима која се убрзано превазилазе до самог краја, када је божја правда задовољена. Морало је доћи до жртава и губитака у апсурду света који је приказан. Наиме, ови и други мотиви, заједно са главним мотивом амбиса, повезују главну радњу смештену у првој половини 14. века, а још више представљају спону између тог доба и нашег, па радња постаје актуелна, савремена и свевремена. Символика одређених мотива, од којих неке можемо тумачити као лајтмотив, такође је нит која се провлачи кроз вез ове приче.

Већ у првом поглављу уочава се облик приповедања, а то је прво лице, становиште насловљеног јунака приче. Нешто касније, у Срђевој говору укључује се необична синтакса, обилна реченица која на почетку делује збуњујуће бројним парафразама управног говора који се мало и ефектно јавља као такав, а више као неправни. На тај начин појачан је утисак убрзавања догађаја који своју кумулативну тачку достижу пред сам крај и сублимирају се у Срђевој песми која смирује, упркос сазнању о трагичној судбини јунакиње којој је песма посвећена. Песма одлази у амбис, јер је Ирина не чује; остаје на дну амбиса који се овде представља као место склоништа двоје који се воле.

Кључно место у разумевању мотива амбиса представљају тренуци кажњавања невине жртве Калине која је проглашена за узрок свих несрећа, вештица чијим погубљењем господар Тривун жели да уклони повод свих лоших догађаја и тако оправда себе пред краљем. Пошто се девојка изјашњава као хришћанка и стаје у одбрану женског достојанства, објашњава улогу жене позивајући се на Јелену Анжујску која је имала школу у којој су се жене образовале. На тај начин указује да она није вештица, већ, напротив — светлост која светли у погрешно време и на погрешном месту. Можда је у њој најбоље оличен алтерего аутора или је можда у лику фра Вите Которанина. Фратар је глас разума који се успротивио велможи Тривуну: „Она је другачија од осталих жена... она је благо...светлост је...истина... она је стаза... она је стена“, док Видоје, који жели да га одбрани у овој ситуацији као прави пријатељ, узвикује: „она је побуна... опасност многима...не свачија истина... она је амбис... она је жена...“

Сенка авети која од почетка романа најављује невидљивог непријатеља, напослетку се именује као лепа жена, кума, коју тако зову да би је умилостивили да не однесе много живота. Она је заразна болест, као казна против које се три јунака уједињују да је победе. Свако од њих у тој звери која им се смејала видео је оно што му је најдраже: фра Вита кћерку Луцију, Видоје мртву жену Љубицу и Срђ племкињу Ирину. Страшно невреме прати овај поход на демона којег дотерују у центар села и напослетку успели су да победе неман и врате у амбис. Победили су кугу, иначе анахронизам у роману (25 година касније је проглашена епидемија куге, али је и у

то време било куге у одређеним подручјима, према сазнањима историчара). Свакако, овај мотив заразне болести има универзално значење.

Претпоследње поглавље враћа у радњу слепог просјака, у разговору са фра Витом, који каже: „Срешћемо се још, мештре. Свет је пун амбиса.“ Тај просјак — помоћник можда је Свети Никола, трајна преокупација аутора, па отуда Он зна да ће још много пута помоћи слабом човеку, као што му је помогао сада.

Наговештај зла је и проблем са копањем бунара, који није могла само жртва јагњета да реши; ни жртвовање овце није помогло, дакле, потребна је била људска жртва, па је Видоје убио ашовом Радета који је рекао да је спреман да убије човека због богова. Пошто је Видоје, заправо, принео жртву боговима и копање је несметано настављено, он не осећа кривицу, јер се клања „старим“ боговима и нема осећај грешности.

Фра Вита поставља мотив сумње и он сумња у своју веру, а замишља шта би му игуман Арсеније рекао: „Људи смо пре свега, брате Вито, ту цркве немају шта да траже. Тајне наших душа нису власништво наших религија“. Не жели да исповеда своју највећу тајну, да има жену и кћерку у Котору, па се пита: „Да ли својим корацима правим пут поред пута? И може ли се корачати час једним, час другим?“ Пред крај романа он говори о променама које се дешавају у човеку након сваке битке која однесе дане, па чак и месеце живота. О променама довршава на крају романа: „Не враћам се исти као што сам дошао — ово је неки други фра Вита. Бољи, али грешнији. Чудно?... Зидање Дечана није пуко грађење — то је борба са демонима. И сопственим и туђим.“

Од осталих мотива који покрећу или успоравају нарацију и наводе на промишљање и тумачење издваја се мотив птице. Наиме, бунарцији Видоју од Поточара надимак је Птица те он и безименом сирочету, које му постаје помоћник и као син, даје име Паун. Даље, роман почиње елиптичном реченицом: „Ждралови“, па наставља сликом: „Лете брзо, крила им се не виде, па личе на беле стреле што хитају кроз сумрак остављајући ожиљке на небу те оно почиње да цури кроз подеротине, односећи некуд плаву боју. Лепе птице играју око сунца. А оно измешало жуту и црвену, све некако тешко и болесно да га је мука гледати. Стоји на обзору и дрхти као дете у тами, слепо штене или вук пред хајком....“ Овакве дескриптивне секвенце романа сугестивне су и живе, употребом бираних епитета, поређења, персонификације, контраста и градације. Појављују се и галебови, али и вране са својим симболичким потенцијалом.

Од животиња, у роман се уводе још и пацов и змије. Пацов је увек наговештај несреће и као да ординира замишљеном позорницом на којој се радња дешава. И змије заузимају карактеристично место, улаз у манастир, са којима Видоје прича и добија оно што је желео, заправо, што су наводно змије желеле, јер зна немуршти језик. Видоје је и ову ситуацију искористио да се осветли као јунак, јер је тражио добробит за дуге.

Мотив слободе најлепше описује клесар Срђ, млади песник, сироче остављено на прагу манастира, али не жели да се замонаши.(28-29.стр.). Такође, и Видоје се пита: „Може ли се човек натерати на слободу ако је се плаши?“

Истакнута је лепота и велелепност храма приказана заједно са привиђењем Радета Видоју (137-141, 145.

страна), након чега су звона звонила сама од себе ноћу као добар знак. У првом делу романа (65-68. страна) важан за његову карактеризацију је део када су Видоје и краљ у бунару, када се говори о томе како се копа бунар; краљево дивљење Степанији чија лепота заслужује двор и његова наклоност према Видоју.

На проблем положаја жене је указала јунакиња Калина, али и Видоју писац даје да проговори о томе у своју одбрану: „Убиство је смртни грех, рекли би ми они да знају, а ја бих рекао да је Дари сад боље без њега, јер нема више ко да је бије. Али морам да ћутим. А радо би их питао пуно тога.“ Видоје на крају види опет човека од блата заједно са ждраловима: „Из бунара ме, ослоњен на круну, посматра човек од блата и смеши се. Показује ми на последње ждралове што као бела вретена хитају кроз сумрак, одлазећи ка југу. Јуре, крила им се не виде. Он искаче из бунара и бежи.“ Као да је са њим и са ждраловима одлетео и побегао страх. А можда је тек сада освешћен страх од слободе.

Јанковићев дар за вођење приче и читаоца кроз причу не јењава ни у једном делу романа. Карактеристична синтакса, реченице које трају и по један већи пасус, као ни паралелни психолошки токови јунака приче не умањују повезаност главне радње и сваког сегмента света јунака. Песмом се завршава ова прича, као непресушна потреба за љубављу и жеља да се она постави у центар, где јој је и место. Љубав је некада и амбис у који је аутор сместио своје јунаке, да нас подсети да је уметност оно што нам даје утеху и бег од стварности, па ипак, остаје тако истинита и стварна, стварнија од историје. Зато се препознаје као трајна вредност многих векова и у роману „Зидање амбиса“ Бранислава Јанковића.

Осврт – Слађана Миленковић

ВЕТАР У ОЧИМА ПЕСНИКИЊЕ

(Милена Илић, *Комад слагалице наше приче*,
АМ график, Лаћарак, 2020)

Уметничко дело је пут у неизвесно. Никада не знамо куда ће нас одвести први корак када се кроз пукотину увучемо у књижевно дело, али једно је сигурно — да никада нећемо изаћи тамо где смо ушли. Пuteви којима лутамо кроз смисао стихова у песничкој збирци Милене Илић „Комад слагалице наше приче“ су разнолики, неки увиру у прошлост историју књижевности, неки су рефлексја дневног окружења песникиње.

За Милену Илић поезија је начин спознаје света, који је окружује. Стихови су опсервација стварности. Песникињин свет је „У стакленој дворани“, у којој саму себе храбри кад каже: „Упамти: Све ће проћи“. Од доминантних мотива издвајају се љубав, усамљеност, песма итд. У љубавним песмама преовладава осећање сете, стихови су понекад осенчени тугом, понекад жудњом. У тим песама песникиња се обраћа драгом, он је њен вољени, некад извор чежње, али неодвојиви део песникињиног бића и нераскидива веза са животом и осећањем среће. Моли ветар да пренесе осећања драгом, док је она „Скривена у маленом џепу“ његовог уздаха у „Неприметној песми“. Сматра да је „Премало ветра у очима“ који би требало да „одува жудњу“ док она „нестане у бескрају“. Драги може да буде и конкретна особа, али то није битно

за поезију, њен драги, песнички драги је имагинарни, привлачан, колико далек, толико и узвишен. У љубавним песмама стихове је изнедрила из стваралачке енергије Ероса. Осећања су снажна и читалац схвата да, кад не би било те песникињине ватре, не би било ни песме попут „Изгубљене песме“, ни целе збирке.

Песникиња призива једну од девет муза, музу Еутерпу, првобитно заштитницу музике, која је касније постала заштитница лирске поезије. У преводу са старогрчког њено име значи „она која воли, обожава, увесељава, задовољава“ и њој Милена Илић посвећује једну песму. Лектиром, прочитаним делима осенчене су још неке песме, чак се налазе истакнути и цитати латинских пословица попут: *Festina lente* (Пожури полако). Повод за песму су ипак у већој мери доживљаји песникиње, јутро које дочекује заједно са неком драгом особом гледајући излазак Сунца, догађаји чији је сведок. Инспирација су и дневни догађаји за које је сазнала из вести попут оног у песми „Коридор 10“. Окупира је и манастир Гргетег који сматра својим и географски појмови Срема, али и годишња доба од којих је преовладавајуће јесен, тематизована у стиху и понегде у наслову. Преокупација су јој спознаја стварности, дневничке опсервације, схватање себе и сопствених осећања песмама и љубави као сврхе живота. У песми „Кајање“ пита се „Којој се звезди / вечерас клањаш?“ док „Оловка прича / неку своју причу“. Љубав доминира у „Неприметној песми“ и у песмама „Једна од оних прича“, „Пут на путу за назад“, „Закаснила јесен“ „Октобар“ „(Не)скривено“ и другим. Метафора за ветар у очима потврђује појаву нове песникиње на нашој књижевној сцени која се у првој збирци најавила.

Стихови су слободни, нема везаног или римованог стиха, што је доказ модерности и стихови прате мисаони ток ауторке. Песму закључује поентом издвојеном у два стиха или пише без издвајања стихова у строфе. Милена Илић ствара свој поетски свет поштујући сопствено биће и своју унутрашњу потребу и нужност. Сврха њене, и лирике уопште, је да занесе и да буде истинита и искрена, а ова збирка то јесте. Ненаметљиво и мисаоно, преноси истину, сопствену спознају света путем уметности.

Пут песме – Сунџа Мозетић

ЛАУТА

Велимо, насмејани,
да, добро,
па онда ћутимо
у себи

желимо,
молимо, слутимо,
не,
никада не би

волимо,
у тишини сањамо

буде нас, поново,
неки воћњаци
завејани...

ЛУТАМО

Градска бука,
космичка туга

воћњак
црвених јабука

киша,
и дуга.

И твоја,
созерцања
у свитања.

ТИХО

Како би то
било лепо
када ни на
мрава

ногом
стали
не би...

но,
не слушај ме
слепо...

попричај,
тихо,
са богом
у себи.

АКВАРЕЛ

Тишина коју
чувају орлови...

чамац,
усамљени алас
који никуда плови...

и дан
кад једино
су нам
остали снови...

ИГРАЧКЕ

Да ли сам
хтео,
не, само маштам

постајем,
Или остајем

тако неодлучан

да ли се
љутим,
или праштам.

ЛЕПТИР

Баш чврсто сам
решио,
и погрешио...

сам,
у тишини, благој

сунчаном пољаном,
окупаном
кишом

ћутао и лутао...

тај шарени лептир,
који је поново слетео
на цвет

узалуд ме тешио.

БРАТ

Негде далеко,
далеко баш,
је тај мој брат

мој,
и исто толико
ваш...

Неки они
су,
ми нисмо бирали

не, ми нисмо,
нисмо
бирали рат

ни ја,
ни мој
неупознати брат...

ТРЕНУТАК

Ипак покушај,
заборави,
само ослушни талас

веруј
да понекад и данас
доказује трајање

и можда баш тај,
малени,
светлуцави камен

памти тренутак
када је једно ћутање
било кајање.

ОПРОШТАЈ

Ти добро
знаш,
ни оловка, ни машта.

Да неке се
најлепше песме
саме пишу.

Тек
благим осмехом.

И погледом.
Што прашта.

О ПЕСНИКУ

Синиша Мозетић рођен је 14. фебруара 1955. године, у Шапцу, где је завршио основну школу и гимназију. Дипломирао је на смеру Нумеричка математика са кибернетиком, Природно—математичког факултета у Београду. Радни век провео је у Шабачкој гимназији.

Објавио је:
Научите sudoku (2008),
Може ли једно питање, професоре? (2018),
Употрази за песмом (2019),
И даље у потрази за песмом (2021).

Еп о сновима – Јелена Трајановски Станковић

1.

Ти желиш кућу...
Велику... за мало већу но што ти треба,
Што би се рекло — преко погаче хлеба!
Високи плафон и пространи салон
Да у њега сместиш културни ешалон.
У глави си већ ставио тапију
На велику гвоздену капију
И мермерне стубове,
Позлаћене рубове...
Зидове непријатно симетричне
Ал' неоспорно аутентичне,
Јер ти си их лично нацртао
Те су баш онакви какве си зацртао
Да би требало, јелте, бити,
Уз сав ентеријер који ће крити.
Затим, унутра — то је тек прича!
Богато, вала, уз мрвицу кича,
И на сувишном спрату твој атеље,
Посебна соба за посебно весеље...
Све у свему — како би ти рекло —
— Једно здање начисто АРТ— ДЕКО.

2.

Ти, дакле, желиш кућу...
У којој се никад не једе салама,
По њој се шепури твоја лепа дама,
И сваког јутра поздрављаш баштована
Јер башта се неће уредити сама.
Два велика пса да чувају стазу,
У предворју прастару Минг вазу,
Персијски тепих и завесе од чоје
А све идеално уклопљене боје.
Да уз шампањ на великом трему
Академски расправљаш на тему
Стила, цеза, дубореза,
Портера Кола и приватних школа.
С барем два олдтајмера у гаражи,
И још једном кућом на Азурној плажи.
Да употпуниш слику целу
Мораш да имаш и ергелу;
Наравно, ништа без коњских трка
Које гледаћеш из ложе увоштених брка.
У библиотеци грамофон и све живо
Класично, модерно и стручно штиво.

3.

И сањаш кућу тако...
Долазиш по мене у оделу од твида
Одлучног погледа што жене скида,
На малом ти прсту сија као знамен

Масивни прстен и седеф— камен.
Тог си јутра уредно подшишао косу,
Исекао нокте и длаке у носу,
Допире мирис до црквених звона
Колоњске воде што је стигла из Лондона.
Наручио си букет препун плавих ружа,
По калдрми латице докле поглед пружа.
Добио си најзад своје градове и куле —
— Мислиш док пућкаш дим из луле.
Знао си, ето, доћи ће час
Када ћеш бити спреман за нас.
У бради ти је тек покоја седа
Али сад си име, па ко у њих гледа?
Сваки је хир изгустиран
И нећеш бити фрустриран.
Некад си тако моје чекање тешио,
А, ево, сада си напокон решио...

4.

Моја је кућа мала и скромна...
У цепу напипаваш комадић злата,
Бришеш грашке зноја док куцаш на врата.
Унапред смишљен текст ни да бекнеш,
Погледом ме питаш да ли да клекнеш.
И једва си дочекао прећутни знак
Да ипак не мораш испрљати фрак.
„Људи, збиља, у малим кућама живе“,
У предсобљу исправљаш рамове криве
И закључујеш док звераш кô дете:

Занимљив рад имају тапете.
Свака моја кућа је некако иста
Мала и чиста с чудеса триста,
Са натрпаних полица у тебе зуре
Разгледнице, огрлице, порцеланске фигуре,
Прегршт без реда тако неких ситница,
На пар фотографија нека драга лица.
Кажеш да сам одувек чудновата врста
Док љубиш празнину мог домалог прста.
„Ако си са мном срећна била тада,
Замисли колико можеш бити сада...”

5.

И повео си ме у ту своју кућу...
Баш као чова старога кова
На премијеру остварених снова,
Као јунаци из драгих ти прича
Написаних давно близу Гринича.
Не може раскошније, не може веће —
— Показујеш ми врата моје нове среће.
Цениш да је она испод балдахина
Где спремна је постеља скупа и фина.
Само најбоља свила и кадифа
Јер теби не мањка ни стила ни шлифа,
И никад нећеш марити за цену
За дражесно размажену жену.
Да боца Шанела на моме врату
Замирише по целоме спрату,
Да у тој палати смехом правим буку,

Да на раме ми ноћу у сну ставиш руку,
Отмене хаљине да мењам по сату,
Да ти поправљам и кварим кравату...
И кад ниси ту, у часовима сете
Опремам собу за недочекано дете.

6.

„Да, ето, желим ту кућу...
Славу, богатство и ужитке,
Сву ону пошаст за мозгове плитке!
Да по сваком кутку овога света
Моја ципела с камашном шета!
Зар због тог сам незасит?
Паре кваре — то је мит.
Разумећеш добро једнога дана
Уз кавијар и шкољке крај океана.
Мила, и твоји су снови у том пакету,
Раширићеш крила кô птица у лету
Слободна од свих приземних брига
О којима знаћеш само из књига.“
Говориш ми то с варницом у гласу
Кô да све је тако и у овом часу
Док у старом стану бордо солитера
Горче чај и кафа јер нема шећера.
Ми смо само ноге уплели у кику,
Стискамо у загрљај љубав свеколику —
— Једино што имамо и наше је збиља,
Тај пређени пут од хиљаду миља.

7.

„Ово је моја кућа...“
Шапућем ти у раме мазно,
Жудим да попуним то место празно,
Да некако избришем ту таштину,
Да обасјам твоју тмину.
Зато, понављам ти то изнова
„Скровиште си мојих снова.“
И док прсти ми у твоју косу беже,
Не налазим реч која душу ти веже
Да крај мене срећан станеш,
Да се лудих жеља манеш.
Узалуд усне по врату ти остављам,
Никад неће бити довољно, претпостављам;
Довољно добро, довољно снажно
Да ништа сем тога не буде важно.
Да свој свет у ту љубав сместиш,
Да престанеш да се жестиш
Због свих неостварених хтења
И живота што те мења,
У своје те замке баца
Као некаквог пајаци.

8.

Ти најзад имаш своју кућу...
Превелику, ал' ипак не довољно
Да се у њој не осећаш зловољно,
Да међ зидинама душом данеш,

Да се свратиш и останеш...
Кад у кревет се спустиш кô на престо
Болно зјапи оно празно место.
Једна ти се слика у лице цери:
Срећом звоне бордо солитери,
На јефтин шампон миришу косе,
Заврћу тепих ноге босе
Док журим да ти отворим врата
Ил' да ти махнем са другог спрата.
И град што горко си својим звао,
У ком силне си дане са мнош крао...
Поређала се сећања као на стражи,
Најскупља истина у велелепној лажи.
И онда, по брокату рука ти крене
Да с десне стране пронађе мене,
Собу ти испуни ужарен дах
И све оживи још једном на мах.

9.

„Ово је могла бити твоја кућа...“
Нешто у теби без гласа јечи.
Чиме ли се само ова бољка лечи?
У глуво доба плафон је нижи
И зидови, канда, постају ближи
Док очи ти склапа скупџ просеко
Из прикрајка собе гледа те неко.
Бестелесна додирујем ти теме;
„Не, ниси могао купити време.
Сањај, љубави и не буди тужан,

Бар сад си заборавом наоружан.“
Ал' потом чим осване нови дан,
Брзо се облачиш и излазиш ван,
Јер сваке године кад напољу пупи
Твој је дом на једној клупи,
Окренутој тако да на исток гледа
И у спомен плочу покрај дрвореда.
Гледам те с ње смештена у злато,
На њој је презиме рођењем ми дато.
Мисао се сажела у тој једној бори
Док се пламен свеће с поветарцем бори.

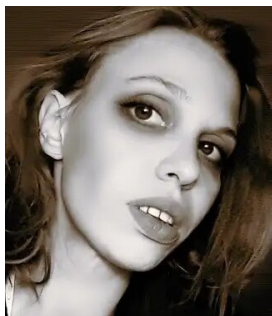
10.

Годинама касније кућа је празна...
Поносна, горда и даље стоји,
Иза грмља учмале часове броји.
Дуго нико да врата откључа
И размакне завесе у ведро сванућа.
Али тајну скрива на капији реза
И једна давно засађена бреза.
Мада ту више нико не живи,
Нису сасвим пусти ти зидови сиви,
И кад који путник приђе мало ближе,
Привид живота слике му ниже:
Ходницима вијају се две силуете
Уз шапат речи неке љубавне вињете,
Затим дама шешир намешта на спрату
А њен је господин милује по врату.
Замиришу зидови на сладуњав грех

Гушећи сивилом тај врцави смех.
А у сутон игла на стару плочу легне
И господин даму у загрљај стегне,
Па плешу док звецкају кристалне чаше
Кроз снове, ове — управо наше.

*(Уводна поема рукописне збирке песама
„Снови, сновиђења и понеко до виђења“)*

О ПЕСНИКИЊИ

Јелена Трајановски Станковић рођена 17. децембра 1985. године у Београду, где је одрасла, школовала се и где и данас живи са својом породицом. Писањем поезије и прозе се бави дуг низ година и њени радови су углавном рефлексивни, љубавне и друге тематике. Своју поезију објављује у савременим књижевним часописима и зборницима.

Удата је и мајка четворо деце.

Младост пише поезију – Нина Петровић

ЈУТРО У БЕОГРАДУ

Отварам прозор. Видим свој вољени град.
Колико ли је времена прошло?
Зар сам морала да дођем баш сад?
Град се једва пробудио. Људи су још у својим кућама.

Ја излазим напоље.
Пролазим улицом где сам некада живела и смејем се у себи.
Птица долеће и подсећа ме на прошлост.
Некада сам се чудила, а све бих,
све бих сада потврдила.

Промене увек стоје иза угла.
Лудо ми је то што сам мислила да ће све остати исто.
Није ми тешко зато што је нови изглед ружан,
већ зато што је другачији. Одједном наилази магла.

Зашто тугујем за прошлим временом?
Шта ако сутра будем жалила баш за овим треном?
Београд је одавно рођен у мени
и колико год да се он мењао,
то не може да се промени.

Вероватно је ово само превише магловито октобарско јутро.
Не можете добро видети у магли.
Некада нас обузму осећаји, па изгубимо разум.

Сећамо се само оног чега желимо.
Треба сачекати да прође.

Гледам у ушће Саве у Дунав.
О, ово је више од лепог погледа, више од историје..
Сунце се пробија изнад облака.
Шта ли све наш Калемегдан крије?

ПОГРЕШИЛА САМ

Осећам се лоше. Погрешила сам.
Тешко ми је да поднесем грешку.
Питам се одакле сам?
Око мене као да су људи који ми вичу како је то
био прави блам.
Хаос ми је у глави. Да ли ишта знам?

Журка страха, туге и кајања.
Толико размишљам о нечему што је већ прошлост.
Нестала су некадашња знања и идеје.
Зар то не би било довољно да изађем из ове непри-
јатне ситуације?

Било би.
Било би, да се ситница коју је мој мозак претворио у
огромну грешку и блам
није догодила пред другим људима.

Нина, није добро то што си рекла.
Могло је и боље, требало је овако..
Да ниси то урадила све би се завршило тако и тако.

Говорим себи да је све у реду,
али моја унутрашњост не мења тему.
Као да сам заробљена у леду.
Нико не може да нас оптерети као ми сами себе.
И даље покушавам да променим шему.

О МЛАДОЈ ПЕСНИКИЊИ

Нина Петровић је рођена у априлу 2005. године у Београду. Занимају је фотографија, цртање, психологија и писање.

Није одлучила чиме ће се бавити у будућности, али једна од могућности је да постане писац. Слободно време проводи пишући, а инспирацију проналази у људима и њиховим осећањима.

Награда и казна – Лидија Радисављевић

TON PASSE

Волела сам те, филмски,
онако, француски, нецензурисано.
Пољупцима с укусом
малине, мирисом великог града.

Ја сам још увек на истом месту,
а где си и с ким си сада?

Ноћне сате поклањала дамски,
и умела да ћутим и слушам,
чекала и кад те нема,
кад заборавиш и да се јавиш.

Отишао си лако једном,
без жеље да се икад вратиш.

Трамваји су стали,
и кише другачије звуче,
песмама те дозивам себи,
мислим да никад нећеш схватити.

Оставио си у мени дете,
а за њим никад нећеш патити.

НАГРАДО И КАЗНО

Похабао си и ово мало
снаге и наде у мени.
Љубав убио у већ
убијеној жени.

Питам се: како ти није жао?
Свему сам навикла,
ал' само си ми тугу дао.

Успомене градила,
а пазила нисам са ким.
Сад се из живог блата,
сама, како удем, вадим.

Није фер — знам,
ал' шта имам од тог?
Питам: чему ми те наменио Бог?

Опет скупљам снаге
да дигнем тешка крила,
а ипак би се само
крај тебе ко феникс свила.

Не видиш? Не чујеш врисак?
Зар за мном гледаш у празно?
Наградо и моја највећа казно.

ТИ СИ КРИВ

На теби је само презиме битно,
остала сам ти дужна један ручак,
неку кафу, и од емоција нешто ситно.

Буди поносан како сам теби
песме писала и француски те волела,
што сам те очима гутала,
телом покривала и умарала,
и за тобом себи душу кидала.

Ништа што би сад урадио
не би ми скинуло ни звезде,
а ни круну с главе,
живела сам за бајку са тобом,
а добила сам само тренутак славе.

Ништа тебе није остало, нимало.
Ни траг, ни парфем, ни позив.
Што остала је празнина, ти си крив.

О ПЕСНИКИЊИ

Лидија Радисављевић је рођена 12. јула 1986. године у Београду. Објављивала је у неколико зборника и часописа. Припрема своју прву збирку песама Живи и ради у Београду.

Четири песме – Мира Грк

ЛУЧА

Кад је на овој међи, Господ кућу темељио,
кад је у њој лучу ужегао,
и кад је од огња, анђео пали утекао,
да ли је раб Његов, који се ту затекао,
у трену постања свога знао,
да му је Градитељ кључе под срцем завештао?

Кад је налет, на праг кидисао,
жеженим златом двери оковао,
кад му је ногом под грло стао,
да ли је раб Божији, који се ту затекао,
над понором безданице знао,
да га рука Божија заспалога буди,
и запретене кључеве тражи, на мртвој стражи,
довратка са седам брава?

Кад је војник Христов, лучом засијао,
на бранику очињега вида заплакао,
да ли је налет, који се ту затекао,
у пропасти својој, слутио или знао,
да сваким дукатом жеженог злата
по једну бесану ноћ испраћа и броји,
да сред гроба свога већ одавно стоји?
Да се врелог гвожђа дотакао,
о најдоњи камен спотакао,
На небеској међи Сведржитеља?

ОЛУЈА

На искривљеном ексеру,
у довратку куће,
у којој станује,
помало зарђали, од чекања,
висе кључеви куће
у којој је живео Миливој Комазец.

Мучи Миливој и не помиње их.
Као да је он крив,
што се у брави коју су отварали,
легу гуштери и црно трње.
Ћути Миливој и не гледа их.
Као да ће морати да им се правда,
Што их је преварио,
кад је поверовао да ће се једном вратити.

Безброј пута је устајао да их баци.
У бунар, низ воду, где било,
Само да их се отараси.
Не даде му се.
Као да му та бртва,
чији праг походи у сновима,
отима последњу снагу
и не да му, да их се дотакне.

Све би на свету дао да их је изгубио,
да их нема,
да их никад није ни било,

ни те куће,
ни те браве,
ни тог несретног дана,
кад је тим кључем
и његова душа закључана!

ЗМИЈА

Ни у мастило не могу побећи.
Одвише је срца у петама
За тишину.
Језик ми се рачва,
А немам други свлак,
Кад без овог останем,
Голу ће ме оплодити сан.

НА МРТВОЈ СТРАЖИ

На мртвој стражи бесаној ноћи,
у којој сам ти све опростила,
молитвујем царско опело
свим мојим ранама.
Грцам без даха
сваки трен којим сам се усудила,
голим рукама
гасим вулкане што сам их пробудила.
Безгласна дозивам
разум из лудила,
на узглављу детета

призивам мајку,
да се врати из бунила.

А од мене отпада,
боли, разара.

Враћам се крвавим траговима
у вртлоге обмана,
са срцем на врх ножа
лижем ране непребола.
Саму себе распињем
и са крста скидам проклета,
самој себи отета,
и чекам јутро да ми сване,
чекам сунце да ми гране,
да издржим и устанем,
да угасим или планем,
да ме више никад ни за кога нема!

О ПЕСНИКИЊИ

Мира (Абрамовић) Грк рођена је у Новом Саду 1963. године. Основне студије је завршила на Економском факултету, а Специјалистичке студије у области инжењеринга заштите животне средине, на Факултету техничких наука у Новом Саду. Запослена је у НИС Гаспрому у Новом Саду. Удата је и мајка три кћери и сина. Пише поезију и кратку форму прозе.

Живи у Гајдобри и Новом Саду

Пет песама – Нина Матућ

РЕЧИ УНИВЕРЗУМА

Моје су усне земља.
Моје су очи вода.
Моје су руке ветар.
Моје је срце ватра.

Седим на ободу рана.
Дишем честице свога постојања.
Док ми се звезде пријатељски нагињу.
Док ме Месец обасјава.

Седим на ободу чежњи.
Слушам звуке свога нестајања.
Док ме ветар покрива.
Док ми се ноћ подсмева.

Седим на ободу незнања.
Осећам хладно тело ништавила.
Док ме тама обузима.
Док ме Љубав дозива.

ОБЛИК ВОДЕ

„Тражи ме и пронаћи ћеш ме” — говоре морске дубине.
„Гледај ме и стићи ћеш ме” — говоре речне струје.
„Додирни ме и схватићеш ме” — говоре језерски таласи.

Осећам још увек свачији дрхтај и свачији трзај;
свачији уздах и свачији издах;
свачији живот и свачију смрт.

Осећам још увек свачији пех и свачији грех;
свачији поклон и свачију срећу;
свачију казну и свачију награду.

Осећам још увек и страх и слободу.
Будим се још увек са бројним добротворствима.
Тонем у сан још увек са бројним злочинима.

ИДЕЈА СВИТАЊА

Теку и крв и вино.
Проливају се и сузе и вода.
Отварају се ране.
Преламају се кости.
Кидају се и месо и срце.

Пуцају вене.
Одјекују врисци. Копрцају се шапати.

Расте коров.
Горе очи. Труле руке.

Одлази душа.

Наши су перони поплочани тамом.
Наши су путеви саткани експанзијом.

ПРИЧАЈ МИ

Причај ми о прозору који гледа на океан
и вратима којима се излази у шуму.
Причај ми о крову који осликава звезде
и зидове у којима се чува Сунчева топлота.

Причај ми о веранди на којој се обистињују снови
и фотељи на којој се може сањати.
Причај ми о ваздуху који мирише на ванилу и ветар
који доноси сетне додире.

Причај ми о љуљашци која чини да полетиш
и испред те љуљашке дечији смех да осетиш.
Причај ми о оном дивљем што ћеш вечно мазити
и оном спокојном уз које ћеш се вечно смејати.

ПОД ЗАСТОРОМ СВЕТА

Било је то једног широм отвореног,
бистрог и сунчаног поподнева,
поподнева које је одјекивало,
ширило руке, отварало душу и смејало се,
вриштало и позивало у пакао.

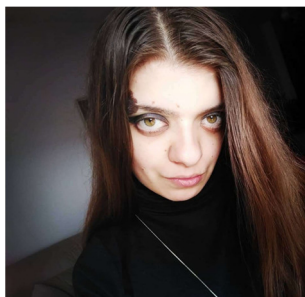
Било је то једног, чинило се, ведро,
срећног и светлошћу обасјаног поподнева,
поподнева које је опијало,
мамило, волело, захтевало и
засигурно предлагало уништење.

Гледао сам наспрам увелих орхидеја и белих ружа
у крах својих руку и свог целог тела — немоћних да живе.
Гањао сам наспрам густих облака сваку своју мисао и
тренутке трептаја — лишене слободе.
Чезнуо сам за пространством раја пред вратима пакла.

О ПЕСНИКИЊИ

Нина Матић је рођена је 12. новембра 1998. године
у граду Аранђеловцу.

Студент је на Филозофском факултету на смеру
Филозофије у Београду. Говори енглески и шпански је-
зик.

Шест песама – Лена Стефановић

ПОМИРЕНОСТ СА СОБОМ

Када духови прошлости се јаве,
шта је нада —
Дон Кихотова ветрењача која пада?
У сенци одустајања
чега издаја влада?

У борби са временом
дрхтав гаси се дан
говори — тренутак је да устанеш
туђ ово је сан;
али казаљке као отуђености савезници
не чине ни корак танан.

Дрхтај у углу
од како стао је сат
није плач, већ у Бескрају
Умируће звезде препознат бат,
све ређе наиђу речи...
Усамљених питања рат.

Ипак ноћ каже — време је,
довољно снило се за друге.
На путу ка подсвести
ветрењаче бежу одбачености и туге,
време је — да помире се маске
које разумеју путеве спознаје дуге.

Да ли ветрењача заиста ће пасти —
то сат не прихвата као чин вредан,
у разумевању покушаја
представа одиграће заплет чедан
јеси ли племенитог себе свом смислу дао —
остаје у времену као траг предан.

Чини се, ако устајањем пробудим сат
поново родиће се глас,
у тамној ноћи душе
признавање светла постаје спас
за упознавање света у себи
умирено дозвониће час.

У пробуђености
време је — каже нада,
Дон Кихот захвалиће
и необореној и ветрењачи која пада.
У сенци победе
помиреност са собом влада.

АЛИСИН ПУТ

Већ догодило се све,
али зец још увек некуд жури
Шеширција показује пут
којим брже ка свом питању се јури
тамо где потребна је храброст
да нестане знано све, у непознатог бури.

Чини се да непријатељ скока
од тока времена је страх,
али време како прошли корак, тако и
сваки тег на тасу претвори у прах
на крају увидиш —
одговор стао је у дах.

У кораку кроз огледало
осетићеш, промена је била
потреба и разлог,
у сликама пораза победа се свила
да истину открије, у паду
на ослонцу сопственог крила.

Да ли већ догодило се све
ако Алиса изнова враћа се свом сну?
Шеширцији побегла је суза
и она израшће на тлу,
дрхтај за племените
који истини поклониће веру сву.

Наставиће и време
између напада и одбрањених кас,
можда оно зна по заповеди чијој
да ка себи се крене оглашава без одлагања час,
токовима својим открије знаке у лавиринту —
опроштај је храброст и спас.

Можда зец открити жури
да борбе добра и зла у себи је дом,
ту бега нема и ком победу поклониће

избор исписаће његовог постојања том.
Привид таме је лакши,
али неистине то су у одразу палом.

Можда потребан је пад
да стигне се тамо где помире се сенке?
Доследности од страха веће
постаће утехе реке
понеће немире и туге
на обале спознаје далеке.

У кораку кроз огледало
промена је била
потреба и разлог,
у гусеници слика лептира се свила
да истину открије у усамљеном паду.
На ослонцу сопственог крила.

ДАНТЕОВ СПАС

Нестајеш и дозиваш
вриснеш Бескрају да не прашташ,
ма где да стигнеш
слажи да знаш
да пад у празно
ка болу не хода гласно.

Заборави сан
све маске однеће дан
у јутру то само бићемо ми

потонули на путу ка дубини.
Оне на површини, учиће талас
како чува се отети глас.

Дуго нема ме ту
последњи пут додирнем те у сну,
не тражи у бегу дом
ту девети круг гради трон.
Тишину другима дај
Дантеов спас је крај.

Можда племенитост зна спас
није важно шта каже рањени час
престаће све
када од Божанствене комедије се одустане
промениће се свет знан
игре изгубљених план.

Не тражи ме, када не будем ту
кажи да издајем веру сву,
чућеш Бескрај како зове
даљине које за опроштај моле...
Када у самом кораку сретнеш себе
можда загрлиш истине које сликају будне сене.

Не тражи у бегу дом
ту девети круг гради трон
тишину немиру дај
Дантеов спас је крај.
Тада скривених почетака хор
разумеће пут и научног бол.

СРЕЛИ СМО СЕ

Прилази поноћ. Ходам
иако одзвања мук,
неспретно погледам иза
слика изгледа као злослутни вук
љут и туђ...
Све нежно однео је грубости хук.

Наставим корак,
изгледа овако остаје се сам.
Север опомиње ветром —
не чувај у оку рањени дан
у даљини праштај,
ослободи бола свој сан.

Гледам напред,
мрак можда зна — пад није крај,
чујем свој удах
скупља преостале вере у себе сјај
као позајмљен од звезда...
Убедим себе — лаж је очај.

Време је стало
или то само ове стрепње је сплет?
Ходам и говорим себи:
посртање може бити лет
и јецај — само сусрета
са својим страхом је покрет.

Срели смо се.
Учим да моји су и радост и бол
ноћ ме прати
огледала усидрена су у мол,
покушам да разазнам одраз —
векови ту су отуђености рој.

Питам, на путу до неба
колико олуја висине гради?
Лет каже — захвали ветру
све нестало памти као поклон нади
на путу ка себи
учила си тамо где у осмех скрили су се јади.

Видим свој одраз,
изгледа овако остаје се сам.
Самоћа знаће да нас научи
како свог одабира чува се плам,
како сузама се умије
и храброст вером дочека нови дан.

Ту, без страха, погледам напред
у слици — сам и изгубљен је вук.
У својој слободи
опраштам његов мук,
можда опрости и он...
наслеђеног страха окове, глад и хук.

ЧУЋЕШ КРИЛА

Леди се дах
пред очима црта завејане мисли траг
снег устрептале воде носи страх.
Бос корак у смету, једини је знак.

Шта мраз додиром хтео је рећи?
Даљине изгледају као одраз;
бол останка је већи,
не променити се — једини је пораз.

Пут је дуг
али чућеш крила,
зима одбиће да прати знани круг
ту наду радост је снила.

Дан храбри: још времена има
боса и своја
потрчи од свега што тебе отима.
Јецај прекриће звона.

Опрости гордости и замке
на ветровитим обалама
то тужни од охолости праве барке.
Племенитост страда у њиховим одајама.

Погледај даље,
свој корак на брегу —
сенка зов шаље:
храброст нека буде твој траг у снегу.

Оно што прети
истином у одласку заведи
и вером у боље победи.
Неостварени остаће празни на таласу који леди.

Погледај даље —
чека те пут
светло зов шаље:
опрости научених лекција круг.

Чућеш крила.
Научићеш — лет је лак
ту наду радост је снила.
Захвалност промени слободе је знак.

ТАЛАС

Хладно је
на стени пред буром
чекање обојило је
ноћ немиром
далека нада
можда плови Свемиром

Већ дуго хладно је,
ветар тера на пут
суд сопству
на гребену је чут.
Дрхти мисао
загледана у звездани скут

То смо ми —
узбуркана плима?
Талас који ка себи поћи
још снаге има
обрушавањем крикне
дом на пучини да снива

То сам ја?
На обали глас
опраштајући се од знаног
као од бола да тражи спас
неспреман талас који морао је поћи
у промене час.

Стеже ме сумња
где уистину гради се дом,
како у лету
захвалити додиру са тлом?
Чини се — вечно лута ветар
гоњен потрагом за смислом

Талас у бегу
грми — чекању је крај
у мом одразу
живи звезде сјај...
Када до обале стигне
хуком пучини послаће опроштај.

Звезде су тихе,
ипак талас — да ли моли или виче
одразом у води светла сенка
другу прилику стиче;

у твом постојању је одговор —
стена оштрином буди и сриче

Након праштања,
дубина назад себи вуче —
ипак ни једно сутра
никада неће бити као јуче.
На обали талас заувек
последњу маску свуче

То сам ја?
На обали глас,
опраштајући се од знаног
као од бола да тражи спас
неспреман талас који учи поћи
у промене час.

О ПЕСНИКИЊИ

Лена Стефановић рођена је 1. априла 1988. године у Крагујевцу. По завршетку гимназије, уписује Факултет спорта и физичког васпитања, као и Високу спортску и здравствену школу у Београду, где дипломира, наставља специјализацију и даљи рад, како у области атлетике и кондиционе припреме, тако и у области социологије и етике спорта, преваходно анализирајући утицај спорта на морално васпитање младих.

Аутор је спортског романа „Трка у будан лет“.
Живи и ради у Београду.

Песме времену – Љиљана Ивановић Јованчевић

ОДРИЧНА ПЕСМА

Не одговарам више на глупа питања.
Некако ми не иде од руке
Да објасним нешто онима што од читања
Имају само половину азбуке.

Не ширим круг блиских људи
Иако су из овог што имам почели да нестају,
Дуго сам ја живела у заблуди
Да пријатељства никад олако не престају.

Не чекам да ми звезде скину са неба,
Суштину романтике давно сам схватила.
Сам ствараш свет који ти треба —
Своју сам звезду сама дохватила.

Не трошим време на празне приче,
Такав разговор само душу измрцвари.
Све празнине једна на другу почињу да личе
Немам стрпљења за небитне ствари.

Не гледам филмове са срећним крајем
У којима је све цвеће и дивота,
Све што светли лажним сјајем
Није ни близу стварног живота.

Не дивим се идолима лажним,
Да слепо обожавам никад нисам умела.
Идолопоклонство сматрам поразним
Његову сврху нисам ни разумела.

Не мешам се у туђе послове
Нити се правим да све умам.
Не очекујем ни од кога благослове.
Од свеопштег лудила хоћу да се изузмем.

Не умам да идем куда и већина,
Смета ми да се са масом стопим.
Обично гомилу води нека сировина,
Не ломим себе да се у целину уклопим.

Не носим више огромне торбе,
У цепу су ми кључ и трака лепљива
Ако ми због неке невидљиве борбе,
Срце сломи туга неопипљива.

Када се зброји на крају све укупно
Умам ситницама да се дивим,
Да би био срећан не треба ти ништа крупно
Дишем дубоко и трудим се да живим.

НИСАМ ЗА ОВО ВРЕМЕ СТВОРЕНА

Нисам ја за ово време створена
Нити за ова осећања променљива,
Полако ми душа бива уморена,
А она није лако заменљива.

На свет бих да гледам искрено и дечије,
Да видим само лепо у људима,
Да буде важно само оно што је човечије,
Да се радујем разним животним чудима.

Не могу да слушам примитивце
Који све што дотакну укаљају.
Својим поганим претима ми шарају живце
Само зато што сами себи не ваљају.

Нисам ја за вампире емоционалне
Који се патњом туђом хране
Јер не смеју да закораче из своје приче баналне
И покупе делове душе своје ампутиране.

Не могу да заобилазим више овај коров
Који је свуда око мене никао.
Себе представљајући као венац лоровов,
Превише се на ово доба привикао.

Нисам ја створена за ово време
У коме маргиналци успешно владају,
Где је велико знање и велико бреме
И сви Дон Кихоти несрећно страдају.

Не могу дане кад се свако свакоме свети
И у очима се свима одсликава моћ,
Ја бих да су у погледима сунцокрети
Или понекад нека звездана ноћ.

Нисам више за ово време сивила,
Хтела бих да побегнем из Мордора,
Боје су ми потребне да бих живела,
А не црnilо безумног чопора.

Не могу више са људима злобним
Којима је несрећа душевна храна,
Људима за све око себе кобним
Од њих не постоји више никаква одбрана.

Требају ми лица осмехом обасјана,
Руке које не траже ништа,
Нежна песма ветром расејана,
Сигурне луке и пристаништа.

Треба ми неко ко не копа по ранама,
Већ да хоће да их зацели
Неко ко не лута у својим самообманама,
Неко ко се животу искрено весели.

Нисам за ово време припремљена била
Кад се овакве као ја претворе у усамљенице,
Време где неписмени добијају крила,
А Попа је само писац из укрштенице.

Нисам за овај свет грабежљивих
Где мањина само за свој џеп ради,
Али су буком покорили већину тихих и срамежљивих
И игре престола претворили у игре глади.

Нисам за овај свет створена,
А у њему нисам баш добродошла.
Не дозвољавам да будем покорена,
А не знам тачно куда бих пошла.

О ПЕСНИКИЊИ

Љиљана Ивановић Јованчевић је рођена 1981. године у Јагодини где је завршила основну школу и гимназију. Дипломирала је 2005. на Филолошком факултету у Београду на групи за српски језик и књижевност.

Запослена је у основној школи где ради као наставник српског језика и књижевности. Највише воли савремену књижевност, али и историју, филозофију и психологију. Мисли да као наставник треба стално да се усавршава и да ради на себи, па је прошла разне обуке и семинаре који јој помажу да свој рад унапреди.

Удата је и има једну ћерку која јој је инспирација за све. Живи и ради у Јагодини.

Прича – Драгана Калезић

ОТРОВНИЦА

Коначно се осјећао свој на своме. Жаропечина је извукла љето из дугих киша, бољке из људи. На улици ниђе никог. Биљке се предале сунцу што им врелим прстима пршти душу као ситне митисере. Чудна зна бити врућина по подгоричким насељима.

Отворио је прозор да изађе апа детерцента и мокрих подова. Нејак вјетар рита се по тенди, хучи ни да је на мору, не да превласт врелини. Јелена је рекла да отвори широм, ако нема промаје, на прозорском стаклу прислоњеном уз зид Ђорђевог осмијех, вјетар му дува у лице.

„Биће добар пут! Лијеп је дан”, говори куму.

Зидану ограду око дворишта прерасла је преко ноћи трава и штрчи ожутјела као Шишкинова раж, њише се и злати, одолијевајући да се поклони врху брда куда је вјетар гласно нагрђе. Пред њим небо и земља, у три боје. Ведро је. Крошње се стресају, златкасте травке голицају поглед. Први пут толико загледа кроз прозор. Иначе је хтио косити тога јутра одмах након што је избријао браду и сиједе на залисцима, код њега су били главни уредност и дисциплина, али спржено шибље и вјетар га очаравају. Врти се по кући и свако мало застаје крај прозора, као пас који чека.

Очи су му се смијешиле. Обузео га је мир и прхка радост. Кућевно јутро, без изласка у народ. Нико му се није

загледао у лице, а оно је сијало као да је једва чекало да га неко упита како си, да ко из топа каже — одлично. Ништа друго није видио ни чуо од својих добрих мисли што су се пресликавале у лаку му кретњу по дневном и трпезарији, час изувајући, час навлачећи прекомотне папуче.

Поћи ће Ђорђе да донесе пиво, док двоипогодишња дјевојчица гледа своје пјесмице на хранилици. Јелена одради понешто по кући, темељно да, али ради то тако дуго, лагано, као да сву пажњу и снагу у томе истроши. Хукне, сневесели се. Ђорђе без гласа и поговора потрчи и одради све што може мјесто ње, одатле гдје је она стала.

Била му је погодна, тип који ћути, тражи само да су рачуни плаћени на вријеме. Њежна је Јелена. Тако је одмах закључио Ђорђе поводом њеног одуговлачењу у свему, и ништа му није било тешко за њу да уради.

Јеленино је било дијете да нахрани док се изцогерисане степенице просуше, мужа да испрати на пут и од ње доста за дан. Кроз развезани баде-мантил извиривао јој је обли стомак са танким стријама, ситне и брзе руке педантно су измиксале поврће за папицу.

Телевизор ради, јутарњи пренос негдје са мора, кум гризе нокте једне руке, другом куца поруке, двијема ђевојкама истовремено.

Да ли му је осјећај достигао врхунац прије него што је погледао у телевизор тешко је установити, али био је сретан кад је погледао екран и то је читав дневни боравак памтио.

Њено лице преко читаве плазме одједном, бог те пита одакле, сија јој коса, осмијех. Привлачна, или допадљива није себи могао објаснити ни раније. Увијек се

загледао у њу благодетеље, без ријечи, па ето и тог дана када је схватио да је задовољан и реализован човјек исто као и тад, кад је живот за голуздравог момчића био тек наступајућа прилика.

Држи хладне лименке у руци, ни не појачава тон. Поглед му пун непосредне пажње и искрица. Како га је спопадала рјечито и дуго, пријсећа се. Мислио је да му је судбина, а тако га је изненада напустила.

Разбио би плазму лименком па да је од злата, и могао би ти потписати мржња му је живот дала. Шта-више, чиста је мржња од њега направила човјека.

О њој није хтио ништа ружно ни у себи рећи, ни ријеч никоме. Ма поруку јој не би написао никад, а јео се у ћутњи гледајући како дани иду без гласа од ње. Сјетио се и кум њеног лика касније, сјутрадан, када му се око душника стезала као најљућа икад ракија или каква змијурина налетјела невоља, када се свему зачудио и запитао о животу као да дотад никад мислио није.

Није нешто, оно, није нека риба, бранила је аргументовано екипа ортака територију преблејавања крај Зете читавих и љета и јесени кад је актуелна била. Бацали му каменчиће на интерес тако личан, трунили мерак. Некако им је био узрастао у страну од како је њу нашао, све их је нешто почео исправљати како раде ово или оно, а она те професорица, те предузетна.

Симпатична је, проциједиле су другарице из екипе кад их је упознао. Нико их није питао, али нису биле живе да не баце суд. Био им је Ђорђе добар друг, са њим су расле. Можда и није лијепа, уважавали су гласан суд дјевојака, али другови су му је слушали и гледали као омамљени.

А Ђорђе најомамљенији, падао је на њу, као баба од сунчанице, па устајао значајан и снажан, а то је тек било смјешније. Главни забављач у друштву, шепурио се као млади пијевац, а гутао је горке пилуле од њене промјењљивости. Будила је она нека питања, несигурности. Толико му је замамно лакше од прекида филма у својој глави о њој. Ипак, могао би рећи док је гледа на големој плазми преко пола зида, за коју није ни слутио да ће је тако лако имати у животу, да и њу воли у тој зрелој, једнако као и младој реалности живота. Радовао се загледан у тај љетњи програм.

Никад није вјеровао у себе толико колико га је бијес натјерао. И заживјели су добро на његовом јаду и кум, као најбољи пријатељ, и читава екипа ортака. Чудили су се откуд му је пало на ум да се бави алуминијумским профилима, али кад те крене то се баш препозна.

Кристиница је рекла нешто попут ае!, телефон је пао са хранилице на плочице. Ђорђе је одмах снимио ситуацију. Спустивши лименке на сто и у пар корака, од чије се силине кум прену од телефона и подиже главу, Ђорђе дође до хранилице и ухвати лијевом руком за врат и десном гдје је стигао повећу и неочекивану усред куће змију што се према дјетету пропела, или стркла у вис од пада телефона. Заталасао се Ђорђе колико је дуг, као да савија алуминијумски профил голим рукама, као што би Лаоконт бранио синове отац би живот дао за своју дјевојчицу.

Е зато га је Јелена и завољела. И није она јасно ни чула ни видјела више ништа и никога. У бунилу је још од како се дијете препало, и о њему није могла мислити

кад је служба хитне помоћи констатовала смрт, док је полиција извршила увиђај, ни када су јој изјављивали саучешће у капели. Ђорђа јој више није било, неочекивано као у сну.

Процијенила је она да је ту прије ње могло бити значајки и да је Ђорђе за професорицом неком патио. Док дођеш на ред, док се у смјењивању бројева поклопе срца, важно је да су рачуни плаћени. Убјеђивала се да је то најбитније. Зато је и успорена стално. Премјерава тај јаз између жеље да буде једина вољена и газдарице чији су кућа и дани.

И трчи Ђорђе, труди се. Све јој је куповао, и вјеран јој био како се само из чисте мржње може бити вјеран некоме. Потрчао је, главу је сломио. Склизао се тамо гдје је Јелена баталила посао да предахне и оставила канту с џогером, нашла се ту била и куглица из киндер јајета, и опсовао је Ђорђе. Јелена и кум су из дневног боравка помислили да некога поздравља.

Елем, змију је већ био избацио кроз онај отворени прозор, још се и тад извио био тако да је ударио леђима о прозорски рам. Исти ће тај прозор кум сјутра затварати и на стаклу ће се назријети уплашене очи које ће морати будно мотрити и превозити сав пут одложени, по први пут саме. Змију су касније ватрогасци нашли у дворишту и стрпали у повећу пластичну кутију. Смук, рекоше, имају доста позива ових дана, змије излазе вани, жедне.

Мало је људи дошло да изјави саучешће првог дана. Неочекиваност и спаруштина.

Први полазници саучешћа скинули су најдебљи-слој кајмака, причу минулог дана о томе како то пуче из ведре неба и о низу догађаја пред Ђорђев пут, па је у све

тањим слојевима касније, тијеснећи се и смјењујући по ивицама хладовине око капеле, размазиваху између себе као што се спржена кожа маже.

Кум је трчао по граду да посмири шта треба, донесе, повезе. У једном тренутку у офуцаној хладовини багрема Ђорђево вјенчани кум запалиће цигару, мада је био престао, и посматрати све оно што му је пред очима а у шта не вјерује.

Кроз капелу су пролазили људи. Црнина се лијевила за поглед. Међу њима пуна мекоће и злата у локнама, жена иста као са телевизије и прије неколико година. За таквима се окренеш, па и усред жалости. У зеленој хаљини, са мајком под руку. Згази цигару кум и крену за њом у капелу, гледа јој профил и фигуру, гледа на Ђорђа што лежи.

Поклонила се пред покојником брзо, готово у ходу, кума није видјела. Мајка Ђорђеве професорице је причала са Јеленом и њеном мајком. Познају се из доба када је Јелена љета проводила код бабе. Најмлађе у згради и дијете са стране једино је Слађана, тада гимназијалка, прихватала и пуштала код себе у собу да не самије. Зна ту зграду кум, и прозор собе. И тачно зна зашто га је Ђорђе стално вукао туда у брзи ход, иако му је то прећуткивао, Брзо је изашла Слађана, професорица, сва потпарушена. Тужна је била њена мајка.

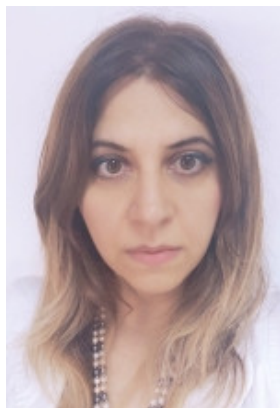
Оживљеног погледа кум коракну пут мрца, заста на трен, па се врати назад. Фалило му је даха. Иза њега на клупи двије својте старије прешаптавају о паду низ степенице, путу који је требало да буде. Понављају покупљене ријечи: *„врат је сломио”, „ех, судбина”, „зла ура”, „зла ура”, „ех, судбина”*.

„А отровница?“, упитаће једна.

„А змија, није чак ни отровна била“ — пустиће глас друга.

Ђорђевић отац их је дискретно замолио да батале о томе у капели, и чим оне изађоше, кум се дохвати клупе на којој су жене сједјеле и склупча на њој. Ковчег је био отворен, лице још у својим бојама, усне без даха и гласа, танка раздјелна линија приче затајене и оне која јесте.

О СПИСАТЕЉИЦИ

Драгана Калезић рођена је 1980. године у Подгорици, где је завршила Филолошку гимназију. Основне студије завршила је на Филозофском факултету у Никшићу, а магистарске на Филолошком факултету у Београду. Професор је руског језика и књижевности, преводилац, и писац.

Учесник је научних конференција о рецепцији књижевности. Добитник је треће награде на књижевном конкурс у ПАФ 2020. године за збирку прича „Сентиментални рак“

Три приче – Жељка Башановић

ЈАЛОВ ДАН

Не могу да се сетим теме од јуче. Ни једне речи. Дана нас је опет један од јалових дана. Празни папири гледају ме тужно, ни реч да изађе.

Снег са крова на две воде топи се у деловима. Пада и увек се чује хук његовог стропоштавања на део крова који је од лима и води до олука.

Хладно је. Још једна зима се захуктава као парна локомотива испуштајући пару и маглу од које тек назирем врхове околних зграда.

Зидови од ригипса не могу да задрже буку из стана поред. Чујем женски глас како се смеје, незауостављиво детиње. Са моје стране зида се не чује ништа. Туга нема звук.

Завидим жени која се смеје. Замишљам је, да ли је висока, ниска, плавих очију или светлог тена. Једино што се осећа је срећа. Код мене она дуго крочила није. Одлучујем да се упознам са женом поред и смишљам разлоге због којих бих јој позвонила на врата.

Облачим најлепшу блузу и са флашом пића у руци притискам звонце испред врата. Птичији резак звук се чује унутра. Има и он неки призивак среће, примећујем одмах. Чим је отворила широм врата и раширеним очима срдечно ме позвала унутра, мислила сам да се знамо већ дуго.

— Уђите комшинице, таман да попијемо кафу. Седи молим те, ту у зачеље стола, ја сам навикла овде у ћошку. Ја пређох на ти, насмеја се простодушном.

Климнула сам главом у знак одобравања.

Пљеснула је рукама као дете, весело. Сакрих поглед да ми не испадне завист одмах ту и представи ме пре него се сама лепо упакујем.

— Ни са ким се не виђам — рече ми. — Од кад се мој Воја разболео, бринем о њему и немам времена да дишем. А људи не воле да долазе у куће где има болесника.

Мислим да сам поцрвенела од стида. Колико сам другачије замишљала њену срећу. Пожелех да побегнем, да јој се извиним да је загрлим...

Наставих да седим као да кажњавам себе тако што сам само климала главом заглавана у шаре на столњаку. Била је тако срећна што сам дошла, изнела је и колаче.

Одједном, зачу се крклање њеног Воје из собе и отрча ко махнита. Само сам устала и отишла. Трудила сам се да брова нечујно шкљоцне за мном.

Колико је срећа релативна ствар, помислих и вратих се својој тузи као да ми је све на свету!

Воја је изгледа опет добро, чула сам је како се жена смеје кикотаво и заразно.

Ваљда је нешто ипак онако како изгледа. Снег је почео да пада, а мене је моја туга загрлила као да ће ме удавити од среће што ме је нашла.

Папири су остали тврдоглаво празни. Јалови сте! — прошапутах док сам их гужвала и бацала у снег.

КАД СРЕЋА ЗАТАЈИ

Никада до тад нисам видела бели јоргован. Ваза је била препуна, неке су гране биле толико савијене да су се

вукле по стакленом столу. Мирисао је цео стан, на пролеће, на покошену траву или свеже ољуштен краставац.

— Знаш ли да јоргован са пет латица доноси срећу?, не чекајући мој одговор почела је претима да пребира по малим белим цветовима.

— Баш бих волела да га нађем, плеснула је рукама као неко дете, а ја сам се тргла и поскочила.

— Данас ми је срећа преко потребна! — другарски ме је лупила по леђима.

— Хоћемо ли кафу? — питала је и ја сам само климнула главом.

Док је звецкала шољицама по кухињи, почех и ја да пребирам по оном јорговану као да је срећа могла да се нађе у њему.

Видех свој одраз у огледалу како брстим оно лишће које је падало из вазе и тргох се као да ме је неко опоменуо да је то што радим веома глупо.

У том стиже и кафа. Оља моја другарица баш добру кува.

— Знаш шта је јуче било, онај луди Мирко је...?, — поче ал' одједном застаде јер ме је погледала и прекинула.

— Шта је са тобом данас?!

— Ништа, рекох јој тихо.

Сањала сам оца, тргла сам се из сна и више ни ока да склопим. Болео га је стомак и био му је наранџаст као бундева а онда је зазвонио телефон и отишао је да се јави. Када се вратио, она наранџаста боја се претворила у тамнољубичасту.

Крикнула сам, па ти си се сав изубијао, модар си.

Није то ништа рекао ми је, одмахнуо руком и отишао у двориште. Напољу, тек што је почело да свиће, мислим да још нису погасили ноћно улично светло.

Скочила је наједном и донела сановник, стару раскупусану књигу. Тражила је појмове, отац, модрице, телефон, бундева...

Престала сам да је слушам. Ко још верује у снове и пете латице јоргована?!

— Идем ја, довикнух из предсобља, док сам обувала ципеле.

— Где ћеш? — упита ме Оља згрануто.

— Не знам, не држи ме место.

— Врати се да ћутимо, ево нећемо ништа причати...

Ципеле сам скинула петама и вратила се за сто. Јоргован ме је тупо гледао.

Мирисало је као у рају док сам ја била у пакленим преговорима сама са собом.

Испустих нешто налик крику тек пошто се најбољи део мене одвојио и пао на цветић са пет латица.

Поклоних га другарици. За мене је било већ касно.

ПРАЗАН ЗЛАТНИ КАВЕЗ

Када сам ушла у његов стан одмах ми се поглед залепио на велики месингани кавез за птице. Био је празан. Пили смо бело вино и грицкали слане бланширане бадеме, али ми се поглед стално враћао на комоду где је стајао кавез. Као да сам се надала да ће се птица од некуд појавити. Најзад, одлучих да га питам:

— Где је птица?

— Немам птицу. Узео сам овај кавез из мајчиног стана када сам га продао, а тада је папагај већ био угинуо.

Ћутала сам, није ми се допало то да неко у свом стану држи празан кавез, деловало ми је некако морбидно

и психотично. Можда је то ипак само моја уобразиља. Наставих да испитујем не би ли себе натерала да променим мишљење.

— Имаш ли девојку? — упитах отворено.

— Немам. Да знаш да је тражим, некако бих да се скрасим и смањим те изласке, седи ми се увече код куће уз неки филм или чашу вина, баш као сад.

Осмехнуо ми се значајно, а мене нека језа протресе.

Боже где ли сам то дошла?! Инстинктивно се ухватила за телефон као да ће ми требати помоћ. Он је ноншалантно отишао до кухиње и изнео пун овал пршуте и неколико врста сирева. Схватих да је то већ припремљено чекало у фрижидеру, специјално за моју посету.

— Није требало толико да се трудиш — рекох му, јер ми се у том тренутку чинило да је то ипак похвала.

Кавез ме је хипнотисао, ништа ми у соби није било толико интересантно. Приметих да је стварно ремек дело неког мајстора сав изувијан и раскошан, сијао је као да је од злата. Пружих руку и видех да су врата отворена, као да чекају неку птичицу да улети...

То ме је збунило, али је он отишао по још вина, па сам имала времена да се приберем. Попили смо већ две боце и малко ми се вртело у глави, зато узех пар залогаја сира да умирим оно вино које је већ играло по мом крвотоку.

Пустио је неку салсу и заплесасмо ту наред дневне собе. Заиста је добро играо и кад га боље погледах и није лоше изгледао. Само да нема овог кавеза, могла бих се и опустити, можда би и било нешто од нас. Наједном схватих да сам пијана, и гласно га упитах...

— Зашто су врата од кавеза отворена? Је л' то да улетим као птичица и останем?

Правила сам пијане гримасе и кривила главу на десно као и увек кад се напијем.

— Зато си ме намамио и напио — смејала сам се неартикулисано.

Он је мирно седео на кревету и није имао никакав израз лица. Можда најпре превише миран с обзиром на ситуацију.

— Аааа, да те питам нешто, јел мислиш да те филмове увече гледам из кавеза, преко шипки? — смејала сам се назауостављиво све док се нисам расплакала.

Плакала сам баш гласно, ридала сам напросто и цело тело ми се тресло.

Устао је мирно и без израза лица. Брава је само шкљоцнула. Већ следећег тренутка била сам испред његових врата.

О СПИСАТЕЉИЦИ

Жељка Башановић Марковић (1973), Београд. По занимању је грађевински инжењер.

Објављује кратке и сатиричне приче као и афоризме у часописима за књижевност. Лауреат 2020 године за најлепшу причу о завичају књижевног конкурса „Извор“

Прича бескућне виле – Весна Ђукановић

Е, лепа моја госпођо, да баш ти што ме гледаш кроз замагљени прозор старог аутобуса. Ти дотерана, нашминкана жено, коју негде неко чека, коју неко жели и воли. Мислиш да ја тебе нисам приметила, да само ти имаш право да гледаш, да само ти можеш да судиш и мериш својом мером свет око себе?

Гледаш тих неколико тренутака док аутобус стаје, прима и пушта путнике, гута оне који улазе и бљује оне који излазе. Гледаш ме тако да ја не видим, да не приметим. Сажалевааш ме. Можда ме се и гадиш, јер свој плави поглед скрећеш чим се делићи светлости ока поклопе. Скрећеш поглед чим ја своје жуто око спустим на тебе.

Мислиш, немам достојанства, што сам овде на овој клупи сама и прљава? Крзавим погледом додирујеш мој прљаворозе мантил, у коме ми је надасве топло, јер је постављен вештачким крзном давно изгубљене белине.

Гледаш моју косу. Ошишана тупим ножем ношеним мојом руком. Да ме не гледаш свакога дана и да те ја не чекам свакога дана на истом месту, не би знала да ли сам мушко или женско. Мени то одговара, не желим да ме ико гледа као жену.

Да сам мушко можда ме не би гледала. Овако сам ти занимљива, овако носим дозу мистерије и тајновитости митског преживљавања без дома. Знам рекла би:

„Ја то не бих могла“.

Е, па, сестро, могла би и те како!

Надам се да ти никада нећеш морати да се одлучиш за такав корак. Надам се да никада нећеш доживети исконски бол жене којој је свеједно да ли ће живети или не и шта ће од ње бити.

Да, драга госпођо!

Имала сам породицу, бар сам јој се надала. Имала сам кућу. Имала сам наду у бољи живот и веровање да се могу ишчупати из блата беде и бола. Нашла сам човека. Од силне жеље нисам видела грубост у њему. Нисам видела пијанство и грех. Нисам видела туђе жене и просуте дане разбацане тако да их нико и ништа не може скупити. Онда ме је сунце огрејало. У својој утроби сам осетила титрај и зрак наде.

Дошао је пијан и љут. Тражио је новац, тражио је храну. Тражио је оно што нисам имала, а оно што сам имала није му требало. Прво ме је ударио руком, онда редом. Не могу рећи чиме још. Пробудила сам се у болници. Титраја није било.

Да, драга моја госпођо! Лако је скретати поглед, лако је окретати главу и правити се да не видиш!

Ћутала сам. Нико ме нисам ништа говорила. Кући се нисам вратила. Кући се никада нећу вратити. Немам кућу. Ја сам бескућник.

Драга госпођо, немој ме тако сажаљиво гледати!

Ја сам срећна. Срећа ме прати где год да кренем. Нећу рећи где сам живела. Сада живим овде. Увек ми се нека врата отворе. Неко ми пружи хлеб. Неко ми да парче колача. Тужни ми уделе за душе умрлих.

Људи су нестали из ових крајева. Има пуно празних кућа. Увече сачекам мрак, па се увучем у неки кућерак који

је некада представљао нечији дом. Има перјаних јоргана. Завучем се и легнем. Некада сам гладна. Некада сам сита. Некада ме отерају, а некада приме. Престала сам да осећам задах трулих јоргана и нечистог тела. Престала је мучнина од сопствене нечисти.

Када на животни тас ставим све своје дане, ови су ми најсрећнији.

С јутра ме буде први петлови. Јутарње сунце ме загреје, крв ми проструји као да сам какав гуштер. Радо проведем сате на овом месту поред кога баш ти у тренутку пролазиш. Седим на овој клупи. Чекам да понеки добронамерни путник изађе и добаци ми јучерашње новине. Прочитам шта се дешава. Тражим умрлице познатих, јер нико не зна где сам. Мало ко би ме и препознао.

Најлепше су летње бесане ноћи. Ноћна свежина ме пригрли, мрак ме сакрије. Па се окупам у оном малом каналу који носи дах далеког Дунава. Вода је плитка и топла. Миришем на глину и кишну годину. Звезде ме залију небеским сјајем, а са месецом распредам дуге разговоре.

То је нешто што ти никада нећеш осетити. То је оно што ме чини богатом и непоновљивом. То је смисао мога живота.

Драга госпођо, немој ме тако сажаљиво гледати! Немој скретати поглед! Када ти и ја са себе скинемо све нечисти, када са себе одбацимо животне стеге и оставимо негде своју модерну и скромну одећу, једнаке смо!

Пред Јединим сви смо једнаки!

...

— Видиш ли је ?

— Опет је ту.

— Ко зна од када су те новине у њеним рукама. Можда јој их је неко дао. Не знам како може тако да живи.

— Не знам ни ја. Погледај је на тренутак боље. Има извајане прсте. Фине. Могла би додиривати дирке клавира... Не знам зашто ме њена самоћа привлачи... У ствари — завидим јој. Слободна је. Мирна. Погледај безбрижност у њеном седењу... Све јој је равно. Панонија се прострла око ње. Стопиле су се. Има и Небо и Сунце. Има крила која је носе неутабаним стазама. Можда само она живи.

Можда! Када са себе скинемо све нечисти, када одбацимо животне стеге и одећу једнаке смо. Она и ја!

О СПИСАТЕЉИЦИ

Весна Ђукановић је рођена 16. фебруара 1963 го-дине. По професији је учитељ. У слободном времену се бави осликавањем свиле и писањем поезије и прозе.

Објавила је две збирке прича: „Радост жуте лубенице“ 2016. године, за коју је добила књижевну награду „Чучкова књига“ коју додељује Народна библиотека „Бранко Чучак“ Хан Пијесак — Република Српска и „Одејај свилених нити“ 2018. године у обе у издању Креативне радионице Балкан. Објављивана је у више зборника и електронских часописа. Добитник је похвала и награда на конкурсима у Србији и региону.

Живи у Кикинди.

Два корака – Нада Матовић

ЈУТРОС

Необична птица хтјела је к мени
не виђевши да је прозор затворен.
Тупо је о стакло ударила,
ко мало дијете пијукала.
Уплашена дрхтала је,
али ипак је на прозору остала.
Бацила сам јој мрвице бајатог хљеба.
Погледавши ме захвално,
прхнула је с мрвицом на далеки пут.
А ја и даље држим
отворен прозор с мало сламе,
у нади да ће опет доћи
да нас обје угрије.

КÔ ВОДА

Лет си ми била по леђима,
лакирала усне умјесто ноктију,
пљујући у шаку ко необична птичурина.
По ребрима мојим тражила си боју своје пјесме,
кô да вода новина може бити.
Под притиском свих бијелих заблуда,
истраживала си ми шаке
да случајно на њима нешто ново не пише.
Под твојим крилом досањах небо.

И на крају свега, на почетку краја,
махнула си ми и почела да течеш
баш ко вода да си.

Око, чије ли си сада?
Моје, твоје, наше?
Свемира или немира?
Кога сада видиш,
чије ли те сузе плаше?

Један корак, па други, па трећи...
Неко некоме дође, неко од некога оде.
И тако дан за даном, година за годином,
ћутање за ћутањем.
И теби и мени су долазили и одлазили.
И ти и ја смо одлазили и долазили.
И увијек нам кажу — живот је то
и да долазак осмијех носи, тугу ломи,
док одлазак на тугу слуги.
Мора ли осмијех туга да смијени?
Зато увијек с осмјехом ка срећи корачам,
један корак, други, трећи...
И ја — долазим, а ти?

О ПЕСНИКИЊИ

Нада Матовић рођена је 27. јануара 1996. године у Беранама. Студент је Правног факултета у Подгорици.

Објавила је четири збирке поезије: „Ода мојој радости“ (2018), „Сунчани живот“. (2020), „Између два гласа“ (2021) и „На крилима поезије“ (2022).

Трагови – Драгица Томка

ПРИЧАЈ МИ О ЉУБАВИ

Причај ми о љубави
Која тихо на раме слети
И обузме те нежно
Чврсто и топло.

Причај ми о љубави
Која поглед твој види
И кроз око тихо уђе
И гледа те и осети.

Причај ми о љубави
Која на груди те прими
И нежно привије
Да откуцаји срца не умину.

Причај ми о љубави
Која немо те за руку држи
И претима по песку шара
И капи росе упија.

Не.
Немој ми причати.
Воли ме тихо, немо,
чврсто, а нежно.

Кап росе на цвету засјала, јутро, 11. мај. 2020.

ЖУТИ ЛИСТ

Један лист
на грани жутих
утихнуо цео
у покрету застао.

Светлост сунца
на длан му пала
растерала сенку
која се у листу крила.

Дашак ветра
нежно прострујио
са гране се спустио и
покрет на листу пробудио.

Један жути лист
сада светлост распршује
дашак ветра покреће.
Покрет светлости постао.

*Звездарска шума, док ми ветар осунчану
косу распршује. 14. новембар '21.*

МЛАД МЕСЕЦ

Ко си ти
који ме са вечерњег
потамнелог јесењег неба

посматраш.
Или Ја посматрам тебе?

Ниси ни зарез, линија
али ни круг ниси.
Нешто си што оком
намигује.
Или ја намигујем теби?

Ко си ти
који се скрива и мами
да поглед мој широким загрљајем
обухвати.
Или ја скривам свој загрљај?

Ти си горе на небу
и полако залазиш у таму.
Што је тама већа
сјај твој је већи.
Или ја само сјај гледам?

Ја сам овде на Земљи
у Небо горе загледана
да сјај својих очију
твом сјају додам.
Или ће остати два сјаја?

*Загледана у сјај младог месеца који ми кроз
прозор намигује. Топло је у соби и само,
10. новембар '21.*

ПЛЕСОВИ

Сањам.

In the Mood for love.
Музика Схигеру Умебајаши
са далеког мора допире.
Осетим, а не видим руку
у којој се моја ушушкала.
Или је то сан?

Слушам.

Танго плешем два десно један лево
и тако у круг док се мисли не одреде.
Иза угла валови валцера допиру.
Колебљиви плешући корак у круг.
Један лево један десно.
Као да не зна куда би?

Њишем се.

То двоје из сновиђења ходају
обалом дугом заталасаном
и даље држећи се за руке.
Посакајују од таласа који им стопала хладе.
Полка је то?
Све док дивљи талас не наиђе
и снагом са севера пристиглом
у чардаш ноге не покрене.

Играм.

Звуци се стапају са сновиђењем. 16. окт. 2021.

ТРАЖИМ ТРАГОВЕ

Негде сам те загубила,
а ти си остала да стојиш
на подијуму свог узлетања,
без крила за полетање.

И даље тамо негде стојиш,
а ја те чекам да се вратиш.
Испразнио се део мене
у којем су остали обриси тебе.

Развила сам крила живећи
или ми се то тако чини?
На узлетишту сам за лет
али немам твоју снагу.

Овако раздвојене и невидљиве
срећемо се у сновима.
Да ли смо и тамо Једно?
А требале бисмо бити.

Да спојимо снагу и крила
да феникс постанемо
да стојимо на земљи
и летимо у висине.

Негде сам те изгубила
и још тражим трагове твоје.

Јутро је. Скупљам своје нити у клупко. Београд, 14. нов. '21.

О ПЕСНИКИЊИ

Драгица Томка (1952) је редовни професор Универзитета у области туризма. Сада је у пензији. Предавала је у Новом Саду на Природно-математичком факултету одсеку за туризам и суснивач је и професор на Факултету за спорт и туризам у Новом Саду. У то време област интересовања су јој били теоријски, фундаментални, културолошки, социо-психолошки и антрополошки аспекти туризма. О томе је писала научне радове и објављивала је уџбенике, студије и пројекте. Као професорка, своје студенте је учила како да своје наде остварују путујући непознатим крајевима и сусрећући се са неочекиваним ситуацијама.

Слободним (ненаучним) писањем се бави десетак година. Пише есеје, путописе, путописне приче и песме. Своје књиге и радове илуструје цртежима техником фракталног арт цртања.

Објавила је до сада четири књиге, као самостални издавач: књигу песама „Латице булке“ (2017), књигу путописних прича „Путујуће перле“ (2019), књигу песама „Полетање“ (2020) и књигу кратких прича „Она“ (2021).

Живи у Београду.

Поклањам ти мисли – Татјана Трифунувић

ДАР

Поклањам ти мисли
без њих нема снаге
да летиш хоризонтом, бојиш дане нове...
Поклањам ти додир
да повежеш срца и издубиш осмех
док следиш своје снове.
И срце ти дајем
снажи пријатељство, цртај велове
само нема блиске.
Не затварај корак што напред те носи
док у оку сија суза предводница;
суза, која роси тајне благослове
сликајући бурне очи океана.
Поклањам ти време
што у вихору сипа капи,
бежећи пред снагом пролазности свете.
Поклони ми стазу младости и мира
да у даривању не изгубим себе.

НАПРЕД

Ниједан сан не одлази лако
иако сањан по стотину пута.
Свије се уз скуте и броји одсјаје дана.

Завириш у најмрачније тајне свога ума
И мењаш токове живота у мислима.
Проналазиш остатке пролазности, људи.
Препознајеш пепео пријатељства и љубави.
Додирујеш очима,
сањаш мирисом,
видиш срцем!
Додирујеш тако светле путоказе
Носиш се са буром избора и одлука,
надаш се да идеш ка правоме месту.
Устрептале нити вију се над тобом
гутајући сваки облик мрачних сила.
Удахнеш и кренеш...
Ниједан пут не затвара се тако...

МЕЛОДИЈА

На длану моме птица заблиста
окупана жељама наших снова
И поче песму гласом снажним
о једном трену што осмех мами.
Нижу се арије сетне и нежне
вију се нити љубави, туге,
само мудрости ваздухом звоне
и сви подижу поглед ка небу.
Стреса се душа, срце се смеши...
Ово су лудости живота клета.
Замислиш жељу дуга се ствара,
удакнеш мирис тренутак пева.
За тобом гласови познати брује

док филм се бележи у своме ритму.
И даље пишу се ноте нове
уткане у мелодију постојања.
На слици жутој од успомена
младост у срцу ноте пребројава.

О ПЕСНИКИЊИ

Татјана Трифуновић је рођена 15. априла 1972. године у Крагујевцу. По завршетку основне школе похађа друштвено-језички смер Прве крагујевачке гимназије. Од средњошколских дана пише поезију и учествује у културном животу школе. Дипломирала је на Филозофском факултету у Нишу на смеру Српски језик и књижевност. У току студија била је активан члан драмске секције факултета која се бави перформансима поетских записа. Пише поезију и објављује је у студентском часопису „Срицање узлета“.

Данас ради као професор српског језика и књижевности у ОШ „Вук Караџић“ у Книћу.

Словенски дух – Драгица Бека Савић

САТ

Без конца је космичко пространство,
а људи су на Земљи само пролазни гости.
Без стида газе људско достојанство,
у њима похлепа царује, а врлина пости.

Без душе човек је празна слика на зиду,
у мраку незнања тло испод ногу губи.
Отворене су очи, а невид је у виду,
од страха му цвокоћу усне и зуби.

Без разума човек у мраку бауља,
а кроз лавиринт живота трновит је пут.
Сам у мрачној шуми као лист на ветру лелуја
и као срна плашљива дрхти као прут.

Без милости време истиче људима,
док се Земља око сунца и даље врти.
Срце је сат што кратко куца у грудима,
од тренутка рођења па до тренутка смрти.

Без љубави човек је као усамљени храст,
ољуја му гране лако ломи и савија.
Срце је зрно песка што цури кроз пешчани сат
и све док куца само љубављу се навија.

А када казаљке на сату живота стану,
нас на Земљи више бити неће.
Неком је крај, а неком нова јутра свану,
а Земља ће и без нас да се окреће.

РУСИЈА ОЦА МОГ

Отац мој је Русију волео,
као што нејако чедо воли мати.
Словенски дух је злим олујама одолео,
када је било тешко живети, а лако умирати.

Љубав као руска степа широка,
тиха као троми Тихи Дон,
као плаховита Волга дубока,
родила се у срцу оца мог.

А било је дана када није смео,
да гласно изговори њено име.
Знали су да се у мајку Русију клео
и када је у души падало хладно иње.

Русија оца мог је души храна, створена
од православног хлеба и соли.
Залуд су је у срцу чупали из корена,
на пустом, каменом отоку Голи.

И залуд су хтели човека да пониште,
залуд се подигла зла потеря и хајка.
Нису могли мржњом љубав да униште,
у срцу оца мог преживела је Русија мајка.

МАСКА

Празне лажи иза себе остављам,
маску невиности да носим нећу.
За искреност сад пијем и наздрављам,
мириса нема у вештачком цвећу.

Вук је звер и кад вучју кожу скине
и кад се у јагњећу преобуче.
Не може се побећи од истине,
кад тад на светлост дана се извуче.

Црни се образ испод лажне маске,
лажни је двор, а праве дворске луде.
Ругају се и лају као вашке,

и краљу и цару па како буде.
Маска је на трен туђе лице дала,
јадним снобовима лажног морала.

О ПЕСНИКИЊИ

Драгица Бека Савић је рођена 1958. године у банатском месту Сечањ, где је завршила основну школу и гимназију. По занимању је дипломирани правник, а по вокацији песникиња.

Заступљена је у више десетина Зборника поезије у Србији и региону. До сада је објавила три збирке песама. Добитник је више похвала и награда. Члан је *Савеза књижевника у отаџбини и расејању* Нови Сад.

Живи и ствара у Бачкој Паланци.

Да закључимо – Зорица Бабурски

ИСТОЧНИЦИ

Једни ће да певају гласно,
други ће лако да гину у кланцу.
Где су кржаве гаће —
зна се, на брату православцу.

Не скрећи поглед у страну
злбом из прикрајка те вребају,
понизно им се не клањај
док сурово утробу ти цепају.

Они што гласно певају,
псују ти оца и мајку,
не знају да имаш три прста
и православну руку јаку.

Мора се православље чувати
од неуротичне опсесије клонова.
Мора се православље бранити
од знакова врелог тешког олова.

Погледај се брате православни,
и измери себе још једном.
Да потврдиш колики си
човек у свету безвредном.

(НЕ)СВЕТ

Ја немам очи за овај (не)свет,
што призива ледену језу,
неприметно се увлачи под кожу
доноси дрхтавицу, болест са собом.

Ја немам мозак за овај (не)свет,
ни речи блиске, због самољубља,
болним крицима парам крваво поље,
док душа трули у тами мог тела.

Ја немам кости за овај (не)свет,
немам анђела да ме штити крилом,
мојој души крепкости да да,
у тами људског себичлука.

Ослушкујући дах судбине
из срца се отима кратак уздах,
(не)свет крије од мене сунце
црну ноћ ми доноси у сан.

На лицу ми израз дубоког страдања
на хладним уснама шапат тоне
све у мени је понижено, испљувано;
(не)свет ми дарује чемер, сузе за поклоне.

САДРЖАЈ

Уместо речи уредника	5
Србијо, мајко	5
**	6
Циклус Палермо – Радослав Миленковић	7
Палермо	7
Стара прича о новој љубави	8
Твоје име	8
Празнина	9
Немогућа љубав	10
Невидљива песма	11
Adagio	11
Улица	12
Mondello coccò bello	13
О песнику	14
Име – Сандра Алек	16
Две приче – Миша Цанић	23
Друга	23
Балада о кољачу	28
Проширени сонети – Милорад Бибин	33
Беле ноге босе	33
Безобразно плаве очи	34
Не замери	35
Мирис јоргована	36
О песнику	37
Једна песма – Дара Гајић	38
Сећање на оца	38
Две песме – Јелена Асенов	40
Жена	40
Срца млада	40
О песникињи	41

Три песме – Миле Лисица.....	42
Јесен.....	42
Опет миришу дуње.....	43
Недостајање.....	44
О песнику.....	45
Класичне строфе – Тамара Драгић.....	46
Под кожом.....	46
Бора.....	46
О песникињи.....	47
Руска духовна поезија.....	48
Зинаида Хипиус.....	48
***.....	48
Ана Ахматова.....	48
Распеће.....	48
Лидија Алексејева.....	49
Адам и Ева.....	49
Јелена Огњева.....	50
Тајна вечера.....	50
Светлана Кекова.....	51
Халкидонски љиљани.....	51
Марина Туманова.....	52
***.....	52
Ирина Ратушинска.....	53
***.....	53
Молитва.....	54
Крштење Русије.....	55
Олеса Николајева.....	56
Поводом смрти оца.....	56
Божична песма.....	57
О преводиоцу.....	58
Савремена украјинска поезија – Павло Коробчук.....	59
Четириптих о спознаји.....	59

Старим пријатељима и љубавницама.....	60
О песнику	61
Новогодишња ноћ – Наташа Димитријевић	62
О списатељици	64
Приче из живота – Драган Врањеш.....	65
Тетке	65
Мажореткиња.....	71
О писцу	73
Препорука – Невена Милосављевић.....	74
Венац бесмртности за чакорску вилу	74
Приказ – Марија Лазаревић.....	78
До пола песникиња, од пола ратник у борби за слободу.....	78
Хлеб под језиком носам.....	81
Кафане су светиња тог града	82
О ауторки приказа.....	83
Нове књиге	84
Бранка Попић – Вријеме помирбе	84
Емоције у речима.....	84
Вријеме помирбе.....	87
Корак по корак	87
Ох, како уморна сам.....	88
Рецензија – Александра Шаренац	89
„Пијани брод“ на песничкој пучини Милована Кљајевића.....	89
О ауторки рецензије.....	95
Критика – Ана Митић Стошић.....	96
Мотивска анализа садржаја.....	96
Осврт – Слађана Миленковић.....	103
Ветар у очима песникиње	103

Пут песме – Синиша Мозетић	106
Лаута.....	106
Лутамо	106
Тихо.....	107
Акварел	108
Играчке.....	108
Лептир.....	109
Брат	109
Тренутак.....	110
Опроштај.....	111
О песнику	111
Еп о сновима – Јелена Трајановски Станковић	112
1.....	112
2.....	113
3.....	113
4.....	114
5.....	115
6.....	116
7.....	117
8.....	117
9.....	118
10.....	119
О песникињи	120
Младост пише поезију – Нина Петровић.....	121
Јутро у Београду.....	121
Погрешила сам	122
О младој песникињи	123
Награда и казна – Лидија Радисављевић	124
Топ passe	124
Наградо и казно.....	125
Ти си крив.....	126
О песникињи	126

Четири песме – Мира Грк.....	127
Луча.....	127
Олуја.....	128
Змија.....	129
На мртвој стражи.....	129
О песникињи.....	130
Пет песама – Нина Матић	131
Речи универзума	131
Облик воде.....	131
Идеја свитања	132
Причај ми	133
Под застором света	133
О песникињи.....	134
Шест песама – Лена Стефановић	135
Помиреност са собом.....	135
Алисин пут.....	136
Дантеов спас	138
Срели смо се.....	140
Чућеш крила.....	142
Талас	143
О песникињи.....	145
Песме времену – Љиљана Ивановић Јованчевић.....	146
Одрична песма	146
Нисам за ово време створена	147
О песникињи.....	150
Прича – Драгана Калезић.....	151
Отровница.....	151
О списатељици.....	157
Три приче – Жељка Башановић	158
Јалов дан.....	158
Кад срећа затаји.....	159
Празан златни кавез	161
О списатељици.....	163

Прича бескућне виле – Весна Ђукановић.....	164
О списатељици.....	167
Два корака – Нада Матовић.....	168
Јутрос	168
Кô вода.....	168
О песникињи	169
Трагови – Драгица Томка	170
Причај ми о љубави.....	170
Жути лист.....	171
Млад месец.....	171
Плесови.....	173
Тражим трагове.....	174
О песникињи	175
Поклањам ти мисли – Татјана Трифуновић.....	176
Дар	176
Напред.....	176
Мелодија	177
О песникињи	178
Словенски дух – Драгица Бека Савић.....	179
Сат	179
Русија оца мог	180
Маска	181
О песникињи	181
Да закључимо – Зорица Бабурски	182
Источници	182
(Не)свет.....	183

Упутство за сараднике *Суштине поетике*

(www.knjizevnicasopis.com)

1. Своје радове шаљите у једном ворд документу, на А4 формату и маргинама по дифолту, писане ћирилицом или латиницом са употребом словних знакова ђ, ж, ч, ћ, ш. Све радове доставити писане фонтом Times New Roman, величина фонта 12, проред 1, 5. У противном радуви неће бити узети у разматрање.

2. И— мејл за ваше радове: sustinaoetike@hotmail.com

3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења, своју и— мејл адресу, адресу становања и краћу биографију писану у трећем лицу једнине. Пожељна је и фотографија.

4. Документ обавезно означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј, осврт, критика...)

5. Прозне радове слати у формату до 14.000 карактера, величина фонта 12 и проред 1, 5.

6. Конкурс је отворен током целе године.

7. Рукописе не враћамо, а необјављене радове не чувамо и не носимо никакву одговорност за њих.

8. Плаћање ауторских хонорара ни ауторски примерак штампаног издања нису предвиђени Правилником овог часописа: www.knjizevnicasopis.com/pravilnik

9. Часопис се може купити једино код издавача по цени 500 РСД по примерку. Годишња претплата за четири броја је 1.700 РСД. Средства можете уплатити на рачун *Удружења поетских стваралаца*, Милана Недељковића 40, Глушци. Број рачуна 330— 34001173— 24, код банке CREDIT AGRICOLE. Доказ о уплати доставити на горе наведену и— мејл адресу.

10. Штампано издање часописа не шаљемо ван Србије, осим ако наручилац пристане да уз цену часописа плати и трошкове доставе.

ЦИП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

СУШТИНА поетике : часопис за књижевност / главни и одговорни уредник Анђелко Заблаћански. – [Штампано изд.]. – Год. 5, бр. 56/57 (2018)– . – Глушци : Удружење поетских стваралаца, 2018– (Београд : Pharma Lab). – 21 цм

Доступно и на: www.knjizevnicasopis.com/. – Тромесечно.
– Преузима нумерацију од електронског издања. –
Друго издање на другом медијуму: Суштина поетике
(Онлајн) = ISSN 2334– 9417
ISSN 2620– 0988 = Суштина поетике (Штампано изд.)
COBISS.SR– ID 267264012